



1910—1916

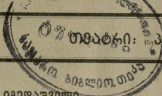
№ 16 (4)

(372)

მ ა რ ბ ი

რედაქციის და კონტორის ბინა: რ. ლუს-სმებურის (ყ. შტაბის), ქ. № 6 ყველგვარი მასალა და ფული უნდა გამოიყვანოს რიგა 3/8 რუბ. 2. ინფორმაციის სახელზე. შემდეგი მისამართი: ტფილისი, რ. ლუსმებურის (ყ. შტაბის), ქ. № 6 „თეატრი და ცენტრის“-ის რედაქცია, 3. ინფორმაციის

მოავარი რედაქციის ნახევარწლიური ხელშეკრულებით 10—2 საათამდე რუბ. 3/8. რუშენბულის ყველაფერი 12—3 საათ. და 4—6 საათ. ტელეფონი № 22. 34 ხელშეკრულებით რუბლი არ დაიხვეწება.



თხათრი: მთხეთი: მუსიკა: მხატვრობა: მანდაკა:

მ თ ხ ე თ ი - მ თ ხ ე

მარტის 16. აკადემიური თეატრი. სახელმ. დრამატული სტუდია.

პირველი ქართული პანტომიმის „მზეთა მზე“-ს დადგმით ქართული სათეატრო ხელოვნება იწყებს აღორძინების ხანას. იმ თეატრალურ მიზეზში, რომელსაც ქართველი ხელოვანი აწარმოებდა, ეს არის პირველი მავარი ნამიჯი იქითვე, საიდანაც გვიან ხელოვნებამ მოაუღო ხელოვნების მიღწევებს შორის თვის წვლილი უნდა შეიტანოს.

ეს თქმა მართლდება როგორც „მზეთა-მზის“ ფორმით და განსახებით, ისე მისი ლირა შინაარსით, რომელიც მშობლიურ სულისა და ყოფიდან მომდინარებს. ის მთავარი თემა, რომელზედაც აგებულია სიუჟეტი, მეტად სიმბოლიური ფაბულისაა, რომლის საწყისი ჩვენს ისტორიულ და ზღაპრულ სინამდვილეშია: მასში თავმოყრილია ქართველი ერის ის ქვეყნები და თავდაცვალები, რომელიც ხან ჩინურზე ცეცხლის პირას ჩამოიხურებოდა, როგორც ზღაპარი, ხან ქართული მიზეზისა და ლეგენდების უბეი მასალა იყო, ხან კიდევ ჩვენი მატრიანეს ფურცლებზე სიმამდვილის ასოებით ჩაიწერებოდა.

„მზეთა-მზე“ ისეთია თვისი წყობით, რომ იგი ძალაუფრებულ სიმბოლოებით ლაპარაკობს. ამის თვალსაჩინო მაგალითია მესამე სურათი, სადაც წარმოდგენილია სტილის უაღრესი გავრცელება დანერგული მონასტერი დაბრუნებული დღეებით და ქალწულებით, რომელთა გველბებით გაველილი მკალები გალანდებულ თენგებს უჩნობენ.

მთელი სასი მოქმედება (ოთხი სურათი) თითქმის ოთხი საათის განმავლობაში მიმდინარეობს უაღრესად დახვეწილი, განზომილი, ჩამოყალიბებული სტილით, რის განსახებამი დიდ როლს თამაშობს სინათლის მხატვრული გამოყენება. პირველი მიღწევა უნდა ჩაითვალოს სახისა და სხეულის მეტყველი მოძაობა, რომელიც თვისი დინამიკით თანმიმდევრად მთლიან შობაქმედობას, რომელსაც იძენდა მუტუაციოდა და დღემის დინამიური გავება. აქ ამოწურულია ვიდმოციმის ის სამეტყველო არე, რომლის განსახებაც თვით მეტყველებაც უძლიერა თვისი ყოველგვარი ნიუნსებით და ხერხებით.

„მზეთა-მზე“ იწყება შეფერებულთა გამასლათებით, როდესაც თენგიბი თვის პირველ მიჯნურს არაბის ქალს ფატმას ფიქრობს ისტორიისა და ცოლად ირთავს ქართული მიერს ულამაზეს ასულს მზეთა-მზე. ამ ოალტური გავსელებული ფაბმა გათავსებულია საშინელი შერისძიება და-ბეჭის თვის ახლად ჯვარდაწერილი. მას ჰყავს თვისი მიღწევი თანმხლებელი. რომლის ყოველ გამოჩენაზე ჰერძობით მის უაღრესად მეტყველი მოძაობით (გოძია-მვილა) გადაწყვეტილებას ამ ანაბას, რომელიც მისი პირით შერთავს ფატმას. შურის სისაზრული აესლი ფატმა

ქორწილში იწყება თენგის. იგი ამ დროს მეტად მოქმედია და ჰერძობით, მის ამტყველებულ თვალს და მთელს ტანს როგორ მოაქვს სიცილი თენგიბისათვის. იგი ზეშინ სასტიკით ულტყავს მზეთა-მზეს და როცა ამავე სასტიკით უფასანძნობდა თენგს, უყურავს ხანჯალს ჩასცემს. აღმოჩენილი ფაბმა შერისძიებით ქვაოცი-ლი უდიდეს ნეტარებას გავიციდის. ამ დროს მოქმედება მღიერ მეტყველია და ყოველი მოქმედება სახეზე ატარებს სიცილს. დრამაში თრისი სიცი-ლის ლანდით დაშინებული, მაგ-რამ ფატმა ამით არ ასრულებს თვის შერისძიებას. მას მოჰყავს აბათია ჯარი იმართება ზრძალი. ყოველი ქართული ეცემა ძირს განგმირული. ერთი არ გადურება მტრის ხმას. მეტად სიმბოლიურია ამ დროს შეშურად დარჩენილ ქალწულთა გუნ-დი, რომელიც ვეცხვითა ამოწ-ვევით შემდგომ თავგულად შე-მოიურთქმება მზეთა-მზეს, რომ დაი-ფიროს არაბთაგან. განმარჯვებული არაბნი ნაღვლის აკროფებენ. არაბთა სიცილი ვეჭმს უფრებ ნაღვლის. როგორც მინდობი ამოსულ ყვა-ილითა ჯარს იბლად შერეული ვა-რი შერეურგასეთ და მას ქარი გა-დაარხებს, ისე ვადასხნის მზეთა-მზეს მზეთა-მზეს ვადასხნისა და ულა-მაზესი ხელი მზეთა-მზის მისი მხ-ვილის მსხვირალი ხდება. ოქრო-თა შორის ის საბუარი ყველაზე უჭირავსესია.



მზეთაზე თამარ ქუთაიცი

მეორე მოქმედება იხსნება იმ ადრესურს ტყით, სადაც ფატმა მოაქვს თენგისს ცხედარი. იგი მას ვაეცხვებებს მისტიურად მოკვე-ბით და სამკურნალო დასებებით. იაკება თენგის, რომ იგი დატურუნდეს მას. დადინურს მზეთა-მზე. მაგრა თენ-გისი ისევ მზეთა-მზის სანაზრულთაა გამსეცული, იგი ისევ მისკენ ისწრაფავს. ანაზრულთა მთავრის შვილი თემური, იგი ლამაზი სურათი სურათზე ღერის ცრუნებს. მასთან ზრუნულად ნადავლით საყურ არაბთა ღერი. თემურს ოქრო-ვერ-ბლი და სხვა ამისთანა რამ ვერ აწვილებს. მეტად ხოპარულია და მომავალდებელი ეს სცენა. თემურს სურს სულ სხვა რამ. ჭკიანი ფატმა არაბთა სარდლს ჰპარავს მზეთა-მზის ხელს და მთარმევეს თემურს, რომ ამით მასში მზეთა-მზის სიყვარული გააძლიერ-ოს. თემურს აღტაცებულია და ითხოვს მზეთა-მზეს. იგი ხედავს თენგის, მზეთა-მზის ქმარს, და მასზე ამბობს მხებლს, რომ მოწინააღმდეგე განგმიროს. მაგრა მისი მხებლი თენგისის დასაცავად აფარებული ფატმის მკერდს ჩაესობა. გაათვრებული თემური ჰკოყვს თენგისსაც. იგი მზეთა-მზის სიყვარულით ავისლი, საქართველოში გახარის ჯარს მზეთა-მზის მისცავდა. მისევე სურათი მეტად მხატ-ვრული და სტილისტური. იგი ჩვენს დრამატულ ხელო-ვნებაში დარჩება როგორც უაღრესად სიმბოლიური თქმა. დანერგულ მონასტერში, სადაც მთელი ფრესკა თვალ-გატებით გამოიციკრება, შეფერებულია მზეთა-მზე. იგი

დასტორის თეგის. არა ნაკლებ მწეხარების მატარებელია ჩუქურბითა და ქართულ ხელოვნებით მოპოვებული ნანგრევები, რომელიდანაც მზეთამხს თეგების გასიოსნებას სხებ მივლინდება. ლანი მზეთამხს გადასცემს ხანჯალს, რომ შური იძიოს. ამ დროს ფატმა ძველი მღვდელი გამბარდება ნანგრევთა კილიდან. პრანობ, რომ კიდევ უბედურება მიულის მზეთამხს ისედაც გატეხილ ბავს: მძღის არაბათა ჯარი, რომელიც მზეთამზე მიჰყავს.

დავამინ ცალხელი, რომელიც შეირაღებულია მახელით. ეს ძლიერ შთაბეჭდილებანია. იგი შურისძიებას ცალის ხელითაც აპირებს. შურისძიებით ავსილი, ცალხელ მახელით აღჭურვილი, მზეთამზე წარუდგება თემის, თემური მრისანია და სიყვარულით ვახლებულად იგი მზეთამხს ფერხი გაერთიანის. მზეთამზე იხიბლება მისი სიზინებით და სილამაზით, და თითქოს ჰლოატობს შურისძიების მიზნს, მაგრამ თეგების ლანი ისევ შურისძიებისაკენ მოუწოდებს მას. თეგების მოგონება სძლივს თემურის მომხიბვლელობას და მზეთამზე ხანჯლით ვანგმირავს თემურს. ამის შემდეგ მერყევი სურათით და შვიგებით კვდება.

მოქმედება იდეალურად თავდება, მაგრამ მზეთამხს სიყვლილი ცოტაოდინ ბურუსს ჰქმნის. ეს დამეტრ სხანაირად უნდა იქმნას გაგებულად. მზეთა-მხს¹ იდეისათვის საჭიროა მზეთამზე დარის ცოცხალი, რომ ამ ფაქტმა იდის წარმოდგენებით კიდევ შორს გაგრძობებაზე წაიღოს. ის ულამაზესი შინაარსი, რომელიც მზეთამხს თემურის მკვლელობამდე მიყვანს, უნდა დასრულდეს აქ. მე მგინია პანტომიმის სიტყვა აქ უნდა შეუვდეს. ¹

„მზეთა-მხს“-სთვის მუსიკა საგანგებოდ დაწერილია თამარ ვახეიანიშვილის მიერ. იგი ქართული პანკეითი საესეა. ძლიერია შინაარსით უფეროება, სადაც დაწერილია მთელი მოქმედების შინაარსი. მუსიკით წარმოდგენილია პანტომიმის შთავიტი მომენტები როგორცაა: ნითობი



თემურ
ა. ლავდიძე



შატა
მეჩილია თაყაიშვილი



თეგის
ა. ლავდიძე

ნიშეილმა და ალ. ასმეტელმა თვისი ნიჭი და შემოქმედებითი ძალა ამ დადგენაში უზეად გადმოჰვალეს. მათ დაუმტკიცეს ამ საღამოს ჯენი ხელოვნების უნიველ შემქმნელად, რომ ქართულ ხელოვნებას აქვს სასიკოცხლო ძალა, რომ იგი საცემ შემოქმედლებით უნარიან. „მზეთა-მხსი“ დადგენით მათ კიდევ ერთი ძლიერი გამაზრებება მოპოვეს.

იმ მიზებს, რომელსაც აწარმოებდა აკადემიური თეატრი ქ. მარჯანიშვილის მეთაურობით და რომელმაც ბევრჯერ მოგვცა ხშირად შეფერვილი რეპერტუარი, ქართული პირველი პანტომიმა ჩაუდგენა მგარა ბურჯაბ, საიდანაც თეატრალურ ხელოვნების საშემოქმედო პერსპექტივები ერკლად იშლება.

ამ მუშაობაში აღსანიშნავია ახალგაზრდა რეჟისორი, რომლებსაცაც მომავლი თეატრის იმედები მყარდება. ქართულ სახელმწიფო დრამატული სტუდიის, რომლის ძალეითაც პანტომიმა დაიდგა, ეტყობა ენერგიული მუშაობა უწარმოებია. არსად არ ირღვევა სტლი და საერთო ანსამბლი. ამასში განსაკუთრებით აღსანიშნავნი არიან: შულუკიძის ასული — მზეთამზე, თაყაიშვილის ასული — ფატმა, რომელმაც შეუდარებლად გასანახერა არაბი ძალის შეყვარება: გოძიამგილი, მალაყელიძე, ლალიძენი (თეგის და თემურ); საერთოდ სტუდიის ყოველმა წევრმა დაამტკიცა, რომ ისინი ხელოვანი არიან.

შმატერ ლად გუღიაშვილის დეკორაციის ესკიზები იმ ფაქტზე ურყევდ მეტყველებენ, რომ ქართული სადეკორაციო ხელოვნება, როგორც ასეთი, არსებობს. დეკორაციები უფორესად სტილისტურია და დადგმის შინაარსის განვითარებას ძლიერ ხელს უწყობს. არა ნაკლებ უფრადსდებია მხატვარ დ. შევარდნაძის ტანისამოსის ესკიზები, სადაც ქართული ტანისამოსის სტლი და ფერი დატულია: იგი მეთორმეტე საუკუნის საგარდობო ხელოვნებისთან ახლოა.

ლამაზია ქართული ფერხული და თემურის გასართობათა ქალების უნაზხის ცე.ვა. აგრეთვე ეტყობა დირიჟორ ალ. ჯვეციანის, რომ სახ. თეოსის სამუსიკო სტუდია კარგად გაუწერებია, რის შედეგზეც იყო ის, რომ მუსიკა იძლიერა მთლიან ორკესტრის მონაბეჭდილობას.

დადგმა მთლიანად სასვე სენის ტენიერ მიღწევებით. მოსპობლია ძველი სცენიური ხერხები. ამიერიდან ქართულ სასცენო ხელოვნებას სრულიად ახალი დარგი მოემატა: ესტრადო მეტყველება, რომელიც ალბათ შედგეში უფრო მეტ მიღწევებით წარმოვიდგება.

„მზეთა-მხს“ ქართული ხელოვნების მალღი მიჯნა ძველისა და ახალი თეატრის შორის.



აკაკი შალვაძე

მეათა-მეცხე უმსრულეველი

— ახალგაზრდებო! დღეს არის თქვენი პირველი სერიოზული არტისტული ნათლობის დღე. ცალკე-ცალკე ბევრს თქვენგანს მიუღია დებიუტი, მაგრამ ყველანი ერთადა, რომელთაც მივაღივით სისტემატიური სისტემა განათლება, დღეს გამოიხიზარო მერტისმეტად საპასუხისმგებლო როლში.

საქართველოს სასცენო ხელოვნების ისტორიაში ჩაიწერება რომ პირველი ქართული პანტომიმა პირველად საქართველოში შეასრულა დრამატიული სტუდიიდან გამოსულმა კადრმა.

ის საქმე, რომელსაც ბევრი დასცილნო და ბევრიც ირონიით უყურებდა, სულ მოკლე ხანში (ოთხი წლის განმავლობაში) გაიხარა ისეთ დიდ საქმედ, რომ ჩვენ ყველას და ჩვენი სასცენო ხელოვნების ისტორიას შეუძლიან თამაშად იამაყოს.

გილკაცთვ ასეთ გამარჯვებას! ეს არა მარტო თქვენი დღესასწაულია, არამედ

ჩვენი ზემოთკ არის. არც ერთ კულტურულ ქართველს არ შეუძლიან არ იამაყოს იმით, რაც დღესა ხდება.

სამწუხარო და სავალალოა, რომ ის დიდი, ძვირფასი და ყველასათვის საყვარელი ადამიანი, რომელიც არის მთავარი მიზეზი ჩვენი დღევანდელი ზემიასა, დღეს ჩვენთან არ არის.

კოტე ავაღმყოფობა დიდი ტანჯვაა ყველა ჩვენთვისადაც. მაგრამ იგი მალე მოვა ჩვენთან და გავცილივება მომავალ ახალ-ახალი გამარჯვებისაკენ. დღევანდელი ჩვენი გამარჯვება მისი გამარჯვებაა. იგი დააჩქარებს მის სრულ განკურნებას, რაც ასე გვეუბნება ჩვენ სუ-ყველას.

იმ აუტანელ პირობებში, რომლებშიც ჩვენ ვიხილება დღეს მუშაობა, ალ-ახმეტელმა, როგორც დიდი ხელოვანმა, შესწოლა დავერგვინება და მხატვრულ წარმოდგენად ჩამოყალიბება ჩვენი კოტეს დაღვრვარი სულის და ფანტაზიის შემოქმედებისა. უდიდეს კულტურულ განძად უნდა აღიარებულ იქნას ის გარემოება, რომ ჩვენ ყველანი — მთელი თე-



ა. ვადაჯა

სახ. დრამ. სტუდიის ერთი დამაარსებელი თავანი — სტუდიის დირექტორი



სასალარო

ა. შავედაკელიძე



არაბი

ნ. გომიამვილი

სამწუხაროდ დრო და გარემოება საშუალებას არ მამ-ლევს უფრო ვრცლად გამოვეცხადებოთ ამ თემაზე, მაგრამ იმედს მაქვს ახლო მომავალში გვეჩვენება სრული საშუა-

ლება გავუხიზაროთ ერთმანეთს ჩვენი გულის ნაღები ყველამ და საერთო ძალ-ღონით გავსწრაფოთ წინ და წინ!

1926 წლის მარტი 16.
დიდა-ქალაქი

კოტე მარჯანიშვილის დეკავა

ბჟინისის აკადემიურ დრამას

სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლინიკიდან
დებიუტი № 3055

ვისურვებთ კიდევ ერთს გამარჯვებას, თეატრის ახალ ნახევარში! ჩვენი გულითიდი საღამო თქვენს მეთაურს საშას, უღმერთოდ დატვირთულს აკაკის, ჩვენ საყვარელ ორკესტრის მეთაურ საშაით, გაბუთებულ კუკურის, მსახიო-

ბებს, სტუდიელებს, ქართულ ბალეტს, მხატვრებს, კოსტუმოირებს, ტენიკურ შემადგენლობას, მუშებს, კანტორას და ყველა მოსამსახურებებს. ნეტა ერთი თვლით მეც დამანახვა დღევანდელი წარმოდგენა!

კოტე მარჯანიშვილი.

სიყვარული და სიბრძნე

სიყვარული და სიბრძნე

უნა ჯავახიშვილი ნახატი

1

მზინი დღე იყო. ღამანი დღე. მზე სიხვედით კოცინდა ქვეყანას და ქვეყანა ფინახათ ეწებებოდა მზეს. მზის სიხვედით სიხვედით ჩავიდნენ ყველა კუნძულში, გახათეს და გაახათეს, გაავიწყნეს და გააღამათეს. ღამათი აქონდა თიავლებსაც ჩახებებდა და ნებსაც ძალა უხილავი და ძლიერი შთავარებს. შთაშარბარებს გადუფინებს და დაკოცნის მინებზედაც აბჯვიალდენ, აღაპლაძენ და აოქროფდენ. თითო პურზე ათამაშდენ და ცუცს მკლასაც გადაეკსოვნიენ, მაძირა მუცელს მუღღიტინეს და მწიერ მკურნალს გაიმაღლენ.

ყველას ჩასწვდენ და ყველგან მისწვდენ მზის სიხვედით. მზის გაშლილ სიხვედზე დაიპოხა ფრთები სიპართულმ და შეურჩეულად გაყვა მზის სიხვედს.

— უნდა მთივარი ქალაქი. ვნახო ვინ რითი ცხოვრობს, — გაიფიქრა მან.

სიპართულ მწიერა და ერთი ფანჯარასთან. იმ ფანჯარადახატებდა დაკრძალილი ჰქონდა, მაგრამ სიხვედით მაინც ეკრძებოდა იმ ოთახში, სიპართულს შეყვანდა ერთი კუთხეში, სადაც მზის სიხვედით სუქვდა იმთავითვე, და ვერც და მისიხიხდა.

ოთახში ორი ადამიანი იტბობდა ერთმანეთს. ორნივე ტახტებზე იყვნენ. მაგარი ჩასკიდებულნი ერთმანეთს, გულჯდნ და კოჩიოდნ და ეგრანებებოდი ერთმანეთს.

სიპართულმა იცინო ორნივე: ქეთონი და ზალიკო. ბევრი ხანა, რაც ქეთონი და ზალიკო განუწყურლად დადიან, ბევრი ხანა, რაც ქეთონის თვალებში ისრებით დაცხრილეს ზალიკოს გული: ბევრი ხანა, რაც ქეთონი თინს უშლის ზალიკოს, უშლის და არ უკლავს, აიზიანებს და არ ამწყვეტს, იწყვეტს და არ ხეიღბება. აფუხვებულ ცეცხლზე სწვავს და არ ავრილებს. ხშირათ ქეთონი მკლავზე მკლავს გაუჭრდა ზალიკოს, მიეცივებოდა, მკლავზე ძებუეს ზალიკოს, მერე უკვდა მოშორებოდა, ყელს მოღვებდა, მკერდს უჩვენებდა სწორით ეჩამდე, სადაც იწყებოდა ზალიკოსთვის ტახტება და ვეგება, კანკალი და თითხლო, დაიშლება და სინაყოფი. ბევრი ხანი გავრძელდა ასე. გამამად ზალიკო, დაილია ზალიკო. და დღეს იგი მწავი მთიდან მოწყვეტილი ზეკვივით ეტეოქა ქეთონის. ეტეოქა და იმძალა, იმძალა და აუშნა თიხები და ვეგება, თინ და ახლდი და ყველა მს გვეგები, რომელსაც აწუხებდა ქეთონი რაოდენ დროთა განმავლობაში.

ზალიკოს მკლავებში გაიღვიძნა შორეულ საუწყებო ვეფერა ძაღლი, იმ ძაღლი, რომელიც შორეულ დროს თანახარად იმინავერდა მხეცსა და კლდეს, ქალსა და ჩიტს, წყალსა და ცეცხლს.

გაიღვიძა ამ ძალიან ზალიკოს მკლავებში და იგი მკლავები რკინის ლუღდსავით შემოიჭრებინ ქეთონის ტყის ქეთონის, მაგრამ ტყვილია მწვავე ცეცხლი და დურბინი მთელს ტანში და ააღშულია ქალი. და დაიკლავნ ქეთონი, როგორც მალა მთისკენ მიმავალი ბილივი.

— როგორ, არავფრს მტეცვის ისე? — გაუფელა თავში ქეთონის.

— არა! უნდა მიიხარას, უნდა თქვას, რომ ვუყვარავარ, ვუყვარავარ გაკვირებით, გატაცებით, თავდავიწყებამდე, დახამალებამდე, — გადასწყვიტა ქეთონი.

— ზალიკო, გიყო, მიიხარა, მიიხარა, რომ დღე ჩემზე გილაძენდა და ოპე ჩემზე გითინდებდა! მიიხარა, რომ ჩემზე უფრო მყარდასს, უფრო სასუფარი არაფერი და არავინა გაყვს ქვეყანაზე. მიიხარა, რომ მდუმალა, საუკუნებოა გარდაუვალია შენი სიყვარული, — ეფინებოდა ზალიკოს ქეთონი.



... და გამბეჭდილი მივარდა სიპართულს ნუბტობი.

ფრთხილად როგორც ჩიტის ძილი, მივარა სიპართულ ზალიკოს, ჩახებდა თვალებში, ჩაუჭერა გულში და გაიშალა თავში.

— სიყვარული არ არის სიყვარული, ჩემო კარგო! მთელს ქვეყანას როგორ უნდა მერჩინო? ყველაფერი ერთ ქალზე როგორ უნდა გავკვილო მომწონინაო, მიივინებარ... შენ მამშავებდი, შენ მიწყვედი და, აი, მეც იმძალადობ. ჩვენ ყოველთვის ვებრძოდით ერთმანეთს, როგორც ვაფი და ქალი. შენ გაიბრძობდი, მაგრამ მიიხიხდი და დავიციე, დავიკვირე... მეც ბევრი გდიე და, აი, ეს არის — დავიციე, ხელთ ჩავიკვირე. შენ რას იტყვი, ქეთონი, სიყვარულია ესა? ბრახას მოუნებლებომა, სინამდვილემ პირქუშმა და აღსარებამ მოულოდნელმა ვეფერა ძალა შემატეს ქალს. გაიბრძოლა ქეთონი და გაიბთავესუფლით თავი:

— რაო, რა სიტყვა? — შფიფიფი მიივარდა ეს სიტყვები ქეთონიმ ზალიკოს.

— სიპართულს! — უბახსხა ზალიკომ და თან გაოცდა. — გაიფიქრე, გაიმეორე შე სადავლო, შე სალახანა! და ქეთონის თვალები ლურსნებებით ჩაქვდნ ზალიკოს თვალებსა.

უტყვიართ იყო: ზალიკოს თვალები იყვნ მშვიდი, წყნარი, წმინდა.

გახედა ქეთონი. შიშმა უხილავმა შეიპყრო. იფიქრა, ზალიკო შეიმაოაო.

— ჰო, იმას მოგახსენებდი, ქალბატონო! ქალ-ვაფა ურთიერთობას, მეგობრობასა და აშინაგობაში, შეგედრასა და გუარანი ბრძანებლობს სექსი. სექსი ხელს, სექსი ცეცხლი, სექსი ბატონი. ეს სრულიად არ უშლის ხელს იმას, რომ ქალ-ვაფა ერთად ენახანონ ერთს საქვს, ერთად იყვენ, ერთად. მაგრამ ქალ-ვაფს შორის მდებარე სექსი უხილავი, ძლიერი, ეს სიპართულა, სიპართული... ნუ გაიმეორებდი სიპართლისათვის, — ამბობდა ზალიკო.

ამბობდა და უტყირდა და ეკითხებოდა თავის თავს:

— რა მომიღის რასა ვეჭრებო? ვეჭებდი, ვიპოვე და რატომ ვეჭრავ?

და უფრდა დაევიყრა ზალიკოს: — ტყუილია, რასა ეროშავი, — მაგრამ მისდა უნებურად იგი გადამწყვეტილი და გამოტანჯილი სიტყვები ასე სიტყვა:

— დილა, მეგობარო ქეთონი, სიპართულა ყველაფერი ეს. გინდა სიყვარული უფრედ ამას, გინდა გატაცება. მიიღობი სიპართული ეს, სიპართულე. არც შეიძლება სიყვარული მუდმივი იყოს.

— შ... შ... შ... ტაკ! — და ზალიკოს ლოყებზე ქეთონის პატარა ხელი ფართო სილათ გაიშალა და ატკაცუნდა.

ქეთონიმ საქაჩრით გაისწრა თმები, შეინიხა ყველაფერი ზვეით და ქვევით და გამამბებელი, გამწარებული გაეარდა კარში.

სიპართული კი ისევ გაჩერდა კუთხეში, სადაც მზის სიხვედით სვეტათ იცავა.

11

— რა ვქენი? რა ჩავიღინეს რა მომივიდა? — ეკითხებოდა თავის თავს ზალიკო, რატომ მარტო დარჩა ოთახში. გააღდა დარბაზი, ფანჯარა და გაჩერდა რაფასთან. უკვდათ ვილაკემ ფრთხილად, ნახად დაადო მზებზე პატარა, ნახი, ფერწული ხელები. ზალიკო მობარუნდა და დანიხა ცისფერი თვალებიდან, ოქროს თმინი, ტან-აფართო და ფარყანას ფრთებით ნახი ასული. იგი ასული ზალიკოს მოჩვენება ეცინა. შეუნიხდა, შუბლზე ხელი მოისვა და უკან დაიხია.

— ნუ გენიხია, მე სიპართულ ვარ! — მოისმა ზალიკოს.

— ვინა? — ძლიეს წარმოსიტყა ზალიკომ.

— სიპართულ ვარ, სიპართულ ეს მე ვიყავი ქალისათვის რომ იგი სიტყვები გათქმებენ, შეწყუხებარ, კანკალი, სიპართულე უნდა გეცავებოდს. ყველას უნდა უბახვებდეს სიპართულე. — ნახი მხით ეფინებოდა იგი ასული ზალიკოს.

— ა... ა... ა... ეგ შენ იყავი, მე სალახანა, შენა. ზალიკოს შიში ბრახმა შეეცა, იგი ბრახი შეყმუნმა ზალიკოს მუშტებში და გამამბებელი ვაფი მივარდა უტბო ასულს.



— სიმართლე ხარ, არა? სიმართლე? მამ მიიღე რაც დაიმიხატე, და ზალიკო წამოაქცია ასული, მოვიდო ქვეშ, დაუყო ცემა.

და ისმინა ოთახში სიღების ლაწუნი, ქუსლების ზარვანი, მუშტების ზღაგუნი და დიდილი თავამყებელი ნატიფისა.

სიმართლე კი ეცდო იატაკზე თებე-ვალილი, და-ლურჯებული, სახედაყურელი. ზალიკომ ცემა არ აკარა უცხო ასულს. როცა ტანისამოსი შემოიხანა, ასულს მკერდზე ამოუვარდა ორი აბრთული მთავარი, აიწალა ვაგის ციხით და... ის, რაც ქეითინი დაფუძნა ზალიკოს ცქმუტუნითა და თმების ვახანდებით, ძუძუს გაკერთია და იძლე მოწყობიანი თვალებით, უკანედი ციხითა და გნებინანი გამწოვებით, მათიდან მოხეტიალი ზეავიეთი მოაწეა ზალიკოს. და ზალიკომ იმნი იყარა ასულზე.

— პა, ხომ ვიყავი გვიანი შენზე. წაიდა ახლა, ვაგითი აქედან! — უთხრა ცმაყოფილი ხმით ზალიკომ სტუმარს. სტუმარი აღემა მვიდა ფანჯარასთან. და უხანარი რომ ხანა ზალიკომ: მზის სხივები უცხო ასულს იგი და-ლურჯებული ტანი გაუფარდისფერდა, ტანისამოსი მოიჭა-რა უცხო ფერებით. კვლე გასწორდა, ახშირდენ და აპკოვდენ სხივებზე დასტეული თმები. ცისფერი თვალებიდან კი გამოსვიოვდენ სინაზე და უკვდავები. სიწმიდე და ძლიერება, სიქალწულე და საუკუნობა.

— ცქელოფერი ეს არ ახალა, მეცნა ჩემთვის, საუკუნეთა სიღმიდან ასე მებერბიან. შენც ახალი არა ჩავიდნია რა, მშვიდობით.

და სიმართლე ვაჭარა მზის სხივებზე.

III

— საით წავიდე? — გაითვალა სიმართლემ და დანახა ვეცხრათლა შემობანი ერთი ფანჯარა ვაღებულ იყო. მზის სხივები დანჯარის მიწებზე თამაზობდენ, უხვათ აწყქმდენ და ამკობდენ იმ ოთახს.

— იმ ოთახში რბილ საგარბელში იჯდა ერთი კაცი. ის კაცი სადათ ჩაცმული იყო. მალა შეზღვე ქვეშ ფურცლებზე ჰყვინანი და მაღალი მოსილი თვალებზე გაფიქრებულ თმებზე და სახის ნაოჭებზე გტყობოდა წერსულითა დროთა ტრეჯვა და სისხლი, ბრძოლა და შიშილი, დევნი და შინი.

სიმართლე ფრთხილად შევიდა იმ ოთახში, და იმ კაცს ქალბარა თმზე აუთახდა.

— მოხუცის წინ იჯდა ახმაინი ახალგაზრდა, მშვენიერად მრთული, დიდი პოროფული ხელში და მაღული ცხიერებით თვალებში.

ახალგაზრდა რაღასაც უმტკიცებდა მოხუცს ციფირებით და ათასი ქალღლებით. ბერი საკითხი მისცა ახალგაზრდას მოხუცმა, კიდევ უფრო ბერი ასული მისცა მოხუცს ახალგაზრდამ. ოღონდ იფორებოდა ახალგაზრდა, ხშირათ მოიხიოკავდა იმ ოჯახს და იტყოდა:

— ახ, როგორ ცბელა!
— და დაუმტყბადა
— თქვენც გაუწუებთ სიცხე, ამანაგო!
— მოხუცი მისიეკრი ათვალიერებდა იმ ქალღლებს, მესაეკრის სახეადა იმ ციფრებს. გრძობდა მოხუცი ქალღლებს ის საყარებს, მაგრამ ციფრები დაიფიქრით ამბობდა: როგორ ორი ოთხბილა. არც ერთი ციფრი არ იყო გადასწორებულ. ყოველი ციფრი თავის ადგილას იყო, თავის უკრებში იჯდა და თითქოს ამბობდა:

— მე ისეთმა ხელმა ჩამეგა ამ უკრებში, რომ ვერა-ვითარი ძალა ვერ ვადასმავამს აქედან.
— ბოლოს მოხუცმა ამოიპარა. მუბღლიდან ოჯლი მიიწმინდა და სიტყვა:
— კარგი, ვაგითაყოთ.
ახალგაზრდამ ალაგა ქალღლები და პორტფელში ჩააწყო.

სიმართლემ შეხედა ახალგაზრდას. თვალი თვალიმ გაუერთა. ბერი ათი ახალგაზრდას მარჯვლად ხელი, გახსნა პორტფელი იმ ხელით, ისევ ამოალაგა ქალღლები და გადაწალა მოხუცის წინ.

— რასა შერბით? — ვაოცდა მოხუცი.

სიმართლე გულში ჩაუღდა ახალგაზრდას. ახალგაზრდა ადგა, გარბანათი მივიდა მოხუციან, დეცა მუხლებზე და შესთხოვა:

— მოვატყუეთ, ამანაგო! ყალბია ეს ცნობები.
— რას ამბობ? — ეკლავ ვაოცდა მოხუცი.
— სიმართლეს, — აღმოძრა ახალგაზრდას.

ზიხლით შეხედა მოხუცმა ახალგაზრდას და უთხრა:
— დიდი საქმე მოგახდელით. დიდი დროითი კეთილბოლით, ბოროტად გამოიყენე ჩემი ნდობა? არა ცტყეზინან სულედა ახალგაზრდა.
— თქვე უნდა ვაგანამართლოთ... — სიტყვა ბოლოს მიხეცა. მერე ვილაგა რაღაცა განკარგულბა მისცა და უთხრა ახალგაზრდას:
— დასრულეთ ჩემი კანინეთი. წაბრძანდით და ვადაბარეთ საქმეები.

როდესაც ახალგაზრდა პორტფელისანი დაბრუნდა თავის კანინეთში, ვაოცებული შეეცინა თავის თავს:
— ეს რა ქეინი? რა სისულელე ჩავიდინე? რამ მათე-მეგინა ეს სისულელე?
ა... ახ...! მე სულელი... სისულელი... სისულელი...
— სისულელი კი არა, სიმართლეს! მოესა დაიცივას ხმა. და იმ ვილაკამ უკანინდა მხრებზე ხელედი დაალო. მოტირალდა ახალგაზრდა და დანახა უცხო, ლამაზი, ცისფერი თვალებიანი და ოქროს მბიანი ასული.
— ეინა ხართ? — შეეცინა ახალგაზრდა.
— სიმართლე ვარ, — გე გათქმევიდე დღეს სიმართლემ. შენს კანინეთში დღეს პორტფელი ვარ.
— შენ მათქმევიდე? შენ დამლოქე? ახ, შენ სალახანა! შე სადაგელო!

და ახალგაზრდა მივარდა სიმართლეს, მოვიდო ქვეშ და სანამ არ დაიქანცა, სცემდა და აწებებდა.

— ესეც შენს სიმართლეს! — სიტყვა ბოლოს ახალგაზრდამ და ლინე მიხილი დაეგა საგარბელზე.
— ეს ჩემთვის არ ახალა, ძელია. საუკუნეთა სიღმიდან ასე ემეკრობდენ. შენც ახალი არ ჩავიდნია რა. მხოლოდ უწინ უფრო ზღობლიანთა მიწებებზე... მშვიდობით! — და სიმართლეს ვაჭარა მზის სხივებზე გაიწვიდე? გაითვალა სიმართლემ და დანახა ვეცხრათლა მალახია, ლამაზი ვიტირალიანი. მალახიან კვლებზე გიქდა პატარა აბრა, აბრაზე ეწერა: ყველაფრით საგაგრო, აბრამ იანცისა. მრავალი ხალხი ფუსტულებდა იმ მალახიან: დიდი თუ პატარა, მსხვილი თუ უწერილი, ქალი თუ ვაგი, მოხუცი, ყრმა, დაბალი და მაღალი. ერთმანეთში ბრიოდა ქართული და სომეხი, თურქული და რუსული, ჩერკისი და ყვირილი. ყიდულობდენ და კიდდენ ყველაფერს: ჩოთს და მიტკოს, შაჰარსა და შაროს, ფხსაცმელს და სასუნებელს, ფრანგულს ხელთამანასა და აჭარის კონტრბანდას, შევიოტას და ვიტიოტას, პურბას და ტურის სიღებს. ირგვლე ისმინდა ფიცი და პატიოსანი სიტყვა, დამთმეთ და არ შეიძლება, ამობრძანდით და რა გნებავთ. ფუსტულებდა ლიანინი აბრაში.

ის სწორად ჩაქურტულდდა თავის ნოქას.
— აბა, გაიცეც კოპორატორში, უქნიდან, მოიტანე ჩიოთი ანე;
— აბა, მიდი ვეც მოიტანე ის!
სიმართლემ ვადახედა დღეს დარბაზს, ჩაიციდა და უხილავთ ჩაუჭრა სულში ვაჭარს.
და მობდა უხანარი რომ, ვაუგებარი რომ, მოულოდნელი რომ.

— როგორი ღირს? — შეეცინა ბერი მოქალაქე ვაჭარს.
— სამი მანეთი აწერია ფასი, ერთი მოქალაქე ვაჭარს.
ვაოცდა მყიდველი.
— აი, ამას არა მანეთი აწერია ფასი, ნამდვილით კი მანეთი და ორი შაური ღირს.
ვაოცდენ მყიდველი. შეჯავდენ ვაჭარს წინ. ნოქებმაც თავი მბიანებს სხვა მყიდველი და ვაკირივეთი უსმუნდენ ალს, ალა კი ვანარბობდა:
— ამას სამი თუმანი აწერია, ღირს ხეთი მანეთი. კიდვს მანეც არ გირჩევთ...
და ასე ჩამოთავალა ყველა საქინელი.
— არ გჯერათ? სიმართლეს მოგახსენებთ, ბატონო.
— საწყული ქუთხე შესცადა, — წამოიხანა ვილაკებში.
— ქუთხე შეეციდი კი არა სიმართლეს მოგახსენებთ, დაუყვირა ვაჭარს.
და ერთ საათში დაკლავა იგი მალახია. აუფრთხი ხალხი მიაწყდა იმ მალახიანს და ერთი კაპიტის ღირებუ-

ლებს საქონელი არ დაჩენილა თარობესა, განჯენებსა, კარადებსა და ვიჯრინებს.

როცა უკანასკნელი მუშტარი წვიამდა, ვაჟარი ჩაფიქრდა: ეს რა უკენი?

რა ჩაიღინე ასეთი? რა საწინღებდა? — შეგეითხა თავის თავს.

— საწინღებდა ვი არა — სიმართლე! — მოესმა ვაჟარს ვი-ღაცას ხმა და ლაპაზი ქალი წარუღდა წინ.

— ვინ ხარ შენ?

— მე სიმართლე ვარ. ეს მე გათქვენიე საქონლის ნაწილიო თასები. მთელ შენ სიცოცხლენი პირველად გა-თქვენიე სიმართლე. მე სიმართლე ვარ.

— სიმართლე ვი არა. შე სახანა!

რამდენი სცემეს საწუალ სიმართლეს იმ დღეებში? ძლიე გაათრია ფეხები ვაჟარს და ცალოიერებულ დღეებში.

V

— საით წაიდე? სანამდე, სანამდე ასე? ყველგან მდენ-დინდენ, ყველგან მაწამბებდე, ყველგან და ყველანი. რა-ტამ რადა ვიტარჯო მუდამ? რატომ უნდა მწიოდეს მუ-დამ? რატომ ვის შევიძველო ისეთს, ძალა რომ ჰქონდეს და მამავალი სიცოცხლე? სად დენახო ისეთი ქვეყანა, ისეთი ხალხი? ...ოხ — ამოიხზრა სიმართლემ.

მე უკვე მაღლა აწულეო. იცინოდა მზე მრავალ ფე-ცადავ სხევებით. ცეცხლის ქოლავი ვაშლიოყო იგი ცივს კამადონზე და ქალას ჩახეიოდა თმბე ვაშლი ქალი-ვით. ცის სივრცეში მერყებდნი დასცურავდენ და ნიავის ფეითებზე ჩურჩულდებდნი ფეითლები.

— საით წაიდე? მომბებრდა ხეტიალი. ვის შევაფარო თავი? ვინ მიმსვენებდეს გულზე? — ფიქრობდა სიმართლე. და მოესმა სიმართლეს შორი გუგუნე. იგი გუგუნე სი-ცოცხლოთ, ბძობოლას ყვიანა და ფოლდის ნება, ზმისვენ ლტოლვა და პნულითის ხიზლი, ბრაკილთა მარცხევა და თავისუფლების იანგანა, მთათა სიმაღლე და ზღვათა უძი-რობა იმ სიმღერაში იზღებოდენ ვარდები და ილესებო-დენ ხილბობა, ინგრეოდენ ცხეთა ზღუდენი და იქვლებოდა ახალი, ჯერ უნახავი ქვეყანა.

აი, გამოჩნდა კიდევ ის ხალხი, რომელიც მღერო-და ასეთ უცნაურს სიმღერას. ზღვა-საიეთ ღელავდა ეს ხალხი და მი-ღიოდა ახერითე-ბული, წინ მის-ცურავდა წითელი დროშა და იღიმე-ბოდა მზის სხივე-ზე. იგი დროშა მერყბოსდენ ფე-ითე-ბიეთი იზღებოდა ნიავის ფეითებზე და ტანს იხოლ-ტებდა ამავით და ლამაზთ, სიყვარ-ულით და სიხარ-ულით.



... იგი დროშა მერყბოსდენ ფეითე-ბიეთი იზღებოდა ნიავის ფეითებზე...

ლორბი იყო ის ხალხი, რომელსაც მიუძღოდა წინ დროშა და ლარბი იყო დროშავე.

— ახ, ეიზენენ! — წამოიძახა სიმართლემ. — ეს ისინია, ვისაც მე ვეძებდი, ვინც მიმოვქმ, მომალურსებს. ძმებო, ძმებო! მე ვინებთ თქვენთან მარად და მუდამ. მე მოვქარავ თქვენს ღარიბ დროშას თქვენს სიყვარულით. მე მოვყვებით, მე თქვენ გამარჯვებთან გამარჯვებამდე. და ჩაივთა სიმართლე დროშას. და იგი დროშა მო-ქარავ თქვის ასეივით.

მზის სხივებზე დაარწია დროშა სიმართლემ და იხილა უსუბი ასული იმ ხალხს. მაღლა ამიზათა იგი დროშა, გასწორდენ წულში ისინიც, ვინც ვარს ცხეივად დროშას და დასცეს ვივინ:

--- სიმართლე! სიმართლე! ჩვენთან არის სიმართლე! და სიმართლე ჩაასწავს სულში იმით, ვინც ცქებდა სი-მართლეს საუკუნეთა განმეივლბაში.

ისინი ვაყვებან სიმართლეს კუბოს ქარანდე, ხოლო მის სიყვარულს წაიღებენ კუბოს ივითით...

მ. მეიარხოლლის სახელოზის თეატრი

მიმდინარე სეზონში სრულდება 5 წელი რაც მუშაობს მეიერხოლლის თეატრი. 1920 წელს შემოდგომიდან 1921

წლის ზაფხულამდე ახლან-თავის თეატრის ძირითადი უკუშეი მუშაობდა რუსე-თის საბჭოთა სოციალის-ტური რესპუბლიკის პირ-ველ თეატრში მეიერხოლ-ლის და ბებუთოვის ხელ-მძღვანელობით. იმ თავითვე თეატრი ისახავდა მიხნად თეატრალური ოქტომბრის იდეათა განხორციელები-სათვის. თეატრმა ბძობოლა გამოუცხადა აკიდემიური თეატრების ტრადიციებს. გაიმართა ბძობოლა ყოველ ნეხლობინის თეატრსა და მეიერხოლლის ჯგუფის შო-რის, ეს ბძობოლა დამთავრ-და მერიგებით და დამო-სებილ იქნა ე. წ. ამსახიო-ბის თეატრი. ჩქარა მეი-ერხოლლის ჯგუფმა ცალკე ცალკე დაიწყო მუშაობა, 1922 და 1923 წლებში გრძელდებდა სასტიკი ბძობ-ლა ორ მთავარ მიმართუ-ლებათა შორის ერთის მხრივ მეიერხოლლის თეატრსა, მეორე მხრივ მას მოწი-ნაობდევითა შორის. ბძობლის შედეგის ის იყო, რომ მეიერ-

ხოლლის ჯგუფს მიეცა ავტონომიურ თეატრის უფლება და დაარსდა მეიერხოლლის სახელობის თეატრი. თეატ-რის პოზიცია, სახე ასეთია:

თეატრი დეკა რეცედიტე-ციონორი თეატრის ავან-გარდში, ამბობს, რომ სკე-ნის მუშაი არ შეიძლება იყოს აპოლიტიკური, ალი-აურბს კონსტრუქცივისს, ზრდის მსახიობს — ბიოე-ქანიკური თამაშის სისტე-მით, ექრძვის დებუდებსს. ხელოვნება ხელოვნებისა-თვითს, ენრძვის აკადემიური თეატრებში საიმპერატო-რი თეატრის დოიოდან დარჩენილ ტრადიციებს, უახლოებს თეატრს მასებს და მაყურებელს.

თუ რამდენად ძლიერია ის თეატრი, ამას მოწმობს შემდეგი მდგომარეობა: თე-ატრში არის ღრამატი-ული საკულბო-მეთოდური, ბიომექანიკური სარეჟიო-რი ლაბორატორიები; მუ-ზეუმში, ბობლოოკა, თე-ატრალური გამოძენლო-ბა, ინტერტი და ამხილა-ტორია, კომედიკო-კომეკაზნიკოლოთა უფლები მარსხიბი-სა და პოლტანინის შესწ. წრებები და ლენინის კუთხე.



ესეკვლად მეიერხოდლი ნახ. შერა-სას.



დავით ქლდიაშვილი

გ ა მ ო ხ მ ა უ რ ე ზ ა

ბრძელ კეკელი მკერდ-ვრდნესკი წერილის გამც

„თეატრ და ცხოვრების“ უკანასკნელ ნომერში დატკ-

ლილია მოქ. ევ. მკერდ-ვრდნესკის წერილი ახლად გამო-

სული მოილოდა. ანდლეოპის შესახებ. წერილი ჩემზე დიდ შთაბეჭდილებას მოახდინა და, დამიდებელი ვარ, მრავალ სხვაზეც კი, ვინც ეს წერილი წაიკითხა.

ეს ნამდვილი გულწრფელობა, ჩვენდამი კეთილი გუ-

ლით მოსულად დავინახე სწორედ მოქ. ვრდნესკის წერილში

და ამიტომ მწადია გამოვეხატო მას. როცა ის თბილის გრძობითი ლაპარაკობს მე ბრილიანტზე, რომელიც მან მკვება ქართველ ხალხში, ზრუნავს მის გამწვენიერებაზე,

ხარობს მისი სიმწვენიერით, მისი დიდი მოშალელი ვატა-
ცებულია— ეს ნამდვილი, გულწრფელი მოსვლა ქართველ
ხალხთან. გულწრფელი მოსვლა, ეს გაზიარება სინაბრლის
მისი რაც ვატივმენტებს ჩვენ, ვევალებს ამგვარევე გულ-
წრფელი გატივიცებით მივეყოლო.

დიად, ქართველი საზოგადოება ღრმა პატივისცემით
იღებს ყოველ მასთან გულწრფელად მოსულ მოკეთეს და
მათ შორის მოქ ვრდნესკისაც, რომელმაც თავის გულწრფე-
ლო მოსვლით დაასაჩუქრა ქართველი საზოგადოება. გუ-
მრავალმა ჩვენდამი ამავეი გულწრფელობით მოსულა
რიცხვი.

შანსა გულიანობილი

გ ა ვ ს უ ლ ო ს ლ ა მ ო ს ე ს კ ი შ ი კ ა ნ ნ ა ზ შ ი

ქალაქის ვერცხლის ზარემა ნელა დასთავალს ცხრა
საათი, ზღვა ვარდისფერი ანარეკლით უწებურათ ლამის
ლორჯეს და ნაირს ფერში იღებდა. ტალღები ზევის
მეორედან ამოიდან ზედაპირის სარკის ატორტანებით,
მთავარ, გაფთხებულთ, უსიხი, უძრავი მოჩანს ცის კა-
მარაზე, საღამოს წმინდა პაერში შუქი და მწვენი ფიქვე-
ბის სურნელება იფრქვევა. სიმის ბავშვების ძიძობო-
რეული თვითი, ეს ხაზოვლია უცნაური, ზედაპოვით.

ვერცხლის ზარემა ნელა თითლიან. ათა საათია. ზღვა
ლურჯი მთავრის ანარეკლ ოკროთი იღებდა. ცახ ვარს-
კულია: ვერ ერთი, მეურ მეორე, მესამეც და გამწვი-
რებს ლეკვადი. პატარა ტალღები მახან ზღვის ქვი-
ვას. დაბრუნებული ისევე მოდის, დაუსრულებელ ხმა-
რობით გვეუსუნება ნანახ ერთფეროვანს. ფიქვები დგანან
მდეგებოვით, რომელთაც იციან სიციულის საიდუმლო...
და მეტიც... რომელიც სიციულსაც მოსწონდენ და მეტსა-
მეადრებურ განაშა თავის სასრული ერთის სიწყნარში.
ზარი ნელა რეკავს თერომეტრ საათს. ღიათი მეორის შემ-

დეგ მათი ერთფეროვანი მზა მიეშურება ლავკურთ ცისეყნ.
ერთფული გამოძახილი იმ იკრებს თავისთვის, ჩატდარი
საათია... სული ჩემი, წყლის ხანით ვარინდებულთ, თი-
რობა სიციულის უტანურ მშვენიერებით.

ღამესთან ერთად იხრდება თითქოს მთავარ და ანა-
თებს მიძინებულ მიწას. სიმის წმინდა ხნით ნამდვირ სა-
ხუთის სიმღერა. მის სხვიეტი და ყვაილები ამ სიმღე-
რაში, ათსიმით ვარსკვლავი ციმციმებენ ცის კამარზე.
ზღაბრული ქალაქი კანის ისევნებს, მძივე ნამიჯი მელა-
მურთა ჩაქვანით ეცემა ჭუის ქვაფენილებს ფიქვები
შავად მოსანახ მჭრიალი ცის კიდურზე და მძივე აოხებს
მათ ლამის ნელა ნიაჯი. ვარსკვლავებს ემატება პრწყვი-
ვალეები და ახლა თითქოს უფრო ახლო არიან ჩვენთან.
მთავარ პატარა დიდებურს მიაგებს დამქნარი ლეკვებით
და ბავშური ღიმილით. პატარა მოხუცთა, პირველი ძილი,
მშვენიერი ვით პოემს მისი ამოსვლად, რომელეც მიფე-
ლურსებს კანსან თავის ცხელი ამბორით და დასტრეფს
სურნელობას მეურ ღამით რომ დასტრეფს პაერში.

ალ. ჯაფარიძე

გ ზ ლ ვ ა დ ა ი ა ნ თ ა ნ ჯ . მ ო ს კ ო ვ შ ი

(საკუთარ კორესპონდენციაზე)

მოსკოვის ცენტრალურ ქ. (სრუტენქაზე) ერთი დიდი
სახლის სადარბაზო კარზე ორი ბრინჯავის პატარა დეფა
მეტილი. ერთზე აყურია: „ქართული კულტურის სახლი“,
მეორეზე „ვ. მკედლოშვილის სახლობის ქართული ღრ-
მატორული სტუდია“. სახლში სრული სიწყნა. დიდ დარ-
ბაზეზე მიყადინიობა.

ზღუდის თათბი აღმოსავლეთში გადავიცხროთ: ძირს
ხანა შეგებული ხალხია თაღის მაგივრობის სიწყნა, თავი
აღმოსავლეთის მთავრის კარგაზე გგონიათ. ხალხითვე
მოგებენ იატაკზე პატარა სადავით მკედლოშვილ აღმოსავ-
ლური მავალი, რომელიც ებლა სურათებზე—ლა თუა შემ-
ხიული. და ამგვარავე ებუღილი ცამებში. მავიდაზე
ხილანაწერები და წიგნები. მათ შორის—იოანნ დე მანო
კარტინი „История Монголов“ და ვილგელმ დე რებრუკ
„Путешествие в Восточные страны“. ზღვა ხიხინს:

— მართალი ვითარა, უკანასკნელი მოქ მივეცი. შევ-
წირე იმ დღის სადილი.—ოხწყვას იგი, მავრამ სრუ-
ლიად არ ვწავლი: მასში ბევრი ჩემთვის საყურადღებო
ამბავ წაყითოთ.

ყველაზე მეტ განციკვრებას ჩემში იწვიეს მავიდაზე
გამოღლი მველი საქართველოს რუკა, მავრამ ჩემი ცხომის-
მი კვარბობა მალე კმაყოფილება, რადგან რტყობილობ,
რომ შალვა ამ ეპიოდ აუტორი რუს—ეზ მუწამის.

— ყველაფერი მხად მაქვს, დამთავრებულია, მხოლოდ
სხვადასხვა თავების ერთად შედგობაა საქორი.

სწანს შალვის კალამი, ჩემს შემოსვლად, უფლებურ
რუსს და მის—ხანავს კუხვს მე XII-ე საუკ, საქართვე-
ლოში დაატარებდა. შალვის საუბარი თამარსა და მის

ხანაზე გადადის. იგი ერთიანად იცვლება: ის ადარ არის
დარბაისილი ქართველი მწერალი. ის 17-18-წ. ყრმა არის,
რომელიც თავის „ნესტან-დარეჯანიზე“ ლაპარაკობს და
ეს „ნესტანი“ რვა საუკუნით კი არ არის მასზე დაშორე-
ბული, არამედ იქვე ახლოს ცხოვრობს; დღესაც ჯანსაღია
და ციურ სილამაზის მატარებელი. ვერც კი ვამჩნევ შალ-
ვას ლაპაზი ზიპირი ლაპარაკი როგორ გადადის ხელთნა-
წერის კითხვებზე. და ვალვას მალეც ამბავს, როდეს-
საც ვეღვრო გინით აღტყინებულ, მეტყური სრულით
უხედური რუსი ატყინებულთაში. შეკარბდება და დანი-
ხავს თამარს მერავინდელით მოკვლას, უძრავს, თვალთ
მალა-ავარობილს.—და შალვას ნიჭი აქ მოულობს სრულ
სარბილეს დახატვის მრავალი ფერებში, მის, ვისაც იგი
ეტრუვის. იძენდენ ძლიერია სურათია, შალვის მთავრ დავე-
რადებელი, რომ შესდგება „თვით გაფთხებულთ მიე-
ციც“ უხედური რუსი.

— თამარი ლოცულობდა... ათავებს შალვა ერთ თავს
თავის რომანისას. და უხედლოთ სიწყნე ჩამოვარდა. თვით
შემომქვიდიკო გაიტაკა და ათავლა თავისივე შემოქვიდე-
ბამ. სიწყნეს ისევ შალვა არღვევს:

— უხედური რუსი ეხლა სრულიად დამთავრებული
მეწებნდა, მავრამ მთლიან დაფუძული ჩემთვის სრულიად
უხავითოდ ვავატარე. უამოლიდინეთ სამი თვის განმავ-
ლობაში დარბობდი ატეთიკით. რომ „ქართული კულტუ-
რის სახლი“ დახუჭვისთვან ვადმეორჩინა.

თუმცე უსახსრობის ვამა ს ხლვის სამართლებსათვის
ბინის ქირა ვერ შეუტრიალა, სამართლებს მოწინდებშია
„ქართული კულტურის სახლის“ თავიდან მოშორება და



მწეხარე ქართველი ქალები
(„მუსეთაშუა“ III ხურ.)

- | | | | |
|----------------|----------------|-------------------|-----------------|
| 1. ზ. კუბინაძე | 3. მ. ჩხეიძე | 5. მ. მრგვლიშვილი | 7. ნ. თულაშვილი |
| 2. ნ. დოლოძე | 4. ნ. ერისთავი | 6. ნ. მესტიშვილი | 8. მ. ივანიკი |

ბიანიტი ზანელი

შანს გოლოლინი

ჩემი გულს უფრო გაკაშვებთ
სევტაშ შანს გოლოლინი
ბ. ჯ. მეს.

მე შენზე ვაყვარებ, და თითქმის ვსვამ, ვაყვარებ და ისევე დღეა მზიანი. მჭირდები! მისვლას რაც გავამძულდი, მჭირდები! რაცღა დავიგვიანე?

ესღა ეს გრძნობა უყვართ შეცა, ესღა ჩარები არსევე დიარის. მე შენ გიამბობ რამ ცნაგვიანს და, რთვთერ მავში, ვაყვარებ დიარის.

ასე გაივლის წამება, სვარა, შენ მსავალ რქმითან თეთრთ სელუხით. მსავალ დალილია, შეცვავი; რთვთერ ხარ, მსავალ და ვაიე მიშაყვარებ,

თუშეა იქნება დამე წვალვის, დამე სასცადი და უღუმთვული. და ეს თავალები, ლურჯა თავალები, რქმა თავალები ისევე მთვალის...

სასამართლოში საჩივარი მიუცია. ეს იმ დროს, როდესაც საკავშირო ცენტრში ყოველ პატარა რესპუბლიკას, და ავტონომიურ ოლქსაც კი თავიანთ კულტურულ საჭიროებისათვის საკუთარი სახლები აკეთ.

— ეხლა რას იტყვიან?

— ფიქრად მაქვს დავწერო ტრილოვია. აუტედური რუსი* მეორე ნაწილი უნდა იქნეს ამ ტრილოგიისა. პირველი იქნება „დენა ბატონიშვილი“, ხოლო შუანაწილი კი „მანინეილი“. უნანაწილ დროს ვემუშაობდი „ვაჟა“-ზე. მეტად მომწონს „ვაჟა“. აუკიდებლად უკვდავი ტიპია. საზოგადოდ მე ვაგვიანებელი დიდთ სასამართლო მოვლენა ჩვენს ლიტერატურაში, რომელიც პროზით ამ ბოლო ხანებში მდიდარი ვერ არის.

ულისხველ ჩეჩქეშივილის იზაია

საიუბილო ცო-მიტეტო თვის მოწოდებაში რომელიც გამოეშვა ე. წ. 45 წლის ქართულ სცენაზე მოსკოვის აკადემიის სკოლის კურსდამთავრებული ქართველი იზაია ჩეჩქეშივილი ერთხელ მაინც არ ენათოს სცენაზე და არ დამტკბარიყოს მისი მადლიანი თამაშით!



მე, ეს არა რვეზია ასეთი სიტყვები ერის მადლიანი გულიდან. ელისაბედ ჩერქეშივილი სცენაზე პირველად ჩამოვიდა 1882 წელს, 1 დეკემბერს და იმავე ს. კ. მის სიტყვათ:

„ულისხველ ჩეჩქეშივილი თავიდანვე, მაშინვე, პირველ მისი ამოღებისთანვე პრესამ და ხალხმა მიიღო და იცნა, როგორც იმეთით ნიჭით დაჯილდოებული მსახიობი“.

ეს სიტყვები (თუმცა მოკლე), ემართა იმისთვის, რომ მისი მოქმედების და მსახიობობის სრული პორტრეტი ჩვენთვის ნათელი იყოს. იგი თვისი მოღვაწეობის (მოღვაწეობის იმითომ რომ საერთოდ ყველა მისი ტოლი მსახიობები მოღვაწეები არიან უფრო ვიდრე ხელოვანნი!) მანძილზე, 322 პიესაში გამოსულა და უთამაშა 56 სხვა და სხვა თეატრში.

მიუხედავით იმისა, რომ საქართველოში იუბილეებმა თვისი სისწრაფის გამო ფასი დავარეს და ქვემარტივი იუბილეებიც საფილმში ჩაყენეს, მაინც ულისხველ ჩეჩქეშივილი ისეთია თავისებურებით რომ ამ ფაქტს სძლეეს. ამიტომაც რომ ჩვენ გულწრფელის გულით ვესალმებით 7 აპრილს.



შალვა ფადიანი ხაშუშაძე მაგიდასთან
(ნახატი უ. ჯაფარიძის)

ლაპარაკს ეკრებ რაზმურ გავაყვებინებს. ვახ. - Рабочая Москва - ს თანამშრომელი ითხოვს შალვას ნახებს. შალვას სახე ისევე „შალვას დამა“ აჩენს: - შობრამანდეს.

სიხუთთ მოკულ დარბაზიდან კვლავ ამპორებულ მოსკოვის ქუჩაზე ვარ. უკვე ღამეა და სინათლე ანთია ყველან. ზღვა ხალხი მიდი-მიოდის და სრულიად არაიან ამჩნეეს, რომ ამ ხმამორბას მოშორებული, იქ თავის პატარა სამუშაო ოთახში შალვა დადიანი ზის და ლიტერატურის ერთ საუკეთესო მარგალიტაბანს „უბედური რუს“-ს ამზადებს შორეულ სამშობლოსა და მსოფლიო ლიტერატურისათვის.

3. მისთვი. 1925.

გობრონ აბარაილი

გაგაფსულის წინაშე

მეც ვიძისგან ვითხოვთ.
სიძველეთაგან თბილად.
ნუ დატოვებ, ნუღარ მითხოვებ!
მთვის მზიანი დილა.

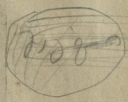
გუშინ ცაგ გრივას უნდოდა
შავში თაბუში ისევე,
მზეს ჩაუჭრებდა უნდოვლად
და შიშვალა მცისოვ.

იქნით სავსე დღეშია
ლურჯი შაირთაგან მწლავან.
ჟღავნ მოგვასმენენ სიყმა
მწვანე ვითაღუბის შრიალას.

გულს მოვიტყა სიბნელი
და ლაბიუღი გრძნობა.
შინდა მინდობნი სიბნელით,
მთავრ თოვლივით დნობა.

ცა ვასდა ჟღერო შალაო.
შინა სისალით ელავს
მთვსევე ჩივების მკვალაითს
და მსურეს გაყინეთ ყელა.

ვიცნობი: ამ გრძელ მთლთვანს
მთელუბოდა მთლი!
დღეს მასათან მთლთვანს
და ვიღიშები მსოლთვ!



თამარ ვასკანთვილი
მუზეო-მხსენ მუსიკის დამწერი.
ამ წამად პარიზშია სამუსიკო
კონცის დასამთავრებლად.

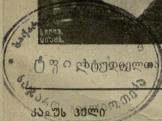
მოსკოვის ქართული დრამატული სტუდია

(მასხარე მემლიჩვილის სახელობისა)

(საკუთარი კორესპონდენტისაგან)



მოსკოვის სახელმწიფო ქართული (ვახტანგ მგელიშვილის სახელობის) დრამატული სტუდია ამ წამად ამზადებს პიესის საჯარო დასადგმელად მოსკოვის სახატერო თეატრის მკირე სცენაზე. დადგმას ხელმძღვანელობს მეორე სახატერო თეატრის ნიჟერი მსახიობი, რეჟისორი ვოლოკოვი, დეკორაციებს მხატვრს ცნობილი მხატვარი ისაკივი, მუსიკასა სწერს კომპოზიტორი ზიქსი. ამის გარდა სტუდია ლაბორატორულად იმუშავებს მეორე პიესისა, თინამეროვე ჰანგუ ავებულს, ქართული სოფო-ცხოვრების ანარკლით, აგრეთვე მხადღე-და ერთი მუსიკალური პანტომიმა ქართული ლეგენდით. ყოველივე ეს დაიდგმის ამა წლის განმავლობაში. მოსკოვის სცენაზე გამოსვლის შემდეგ სტუდია აპირებს სამშობლოში — საქართველოში რამდენიმე წარმოდგენის გამართვას. ახალგაზრდა სტუდიელი მუშაობენ შემქნალობით, კოლექტიურად, და დიდს იმედს იძლევიან.



ქართული დრამატული სტუდია

ქ მოსკოვი.

გ. შ. ძე.

ქართულ პინოსტვის

კინო როგორც ახალი ხელოვნება მსოფლიო კულტურულ ჰეგემონიაში აღბრუნდა თავის განვითარების სახეებს, მასში ელენდებოდა მუდამ ამა თუ იმ ერის ეროვნულობა. კინომ თვის არსებობაში შექმნა მიმართულებანი. ამ მიმართულებებში თეატრალიზმის სინჯვა — საგრძნობელია, მაგრამ არის უკვე თავის დაღწევა. ამაში იხილება ევროპის ზოგიერთ ფილმათა მიღწევები, რომლებიც ქმნიან საკუთარ კოლორს და სტრუქტურას. აქედან იშვება კინო ხელოვნებაში: მიმართულება. ძირული განსხვავებით აინიშნება ზოგიერთი. მიუხედავად იმისა, რომ კინო მოვიდა ისე როგორც ამშობი თეატრის სიმძიძისა და არა დინამიკობის წინააღმდეგ, მაინც ასანიშნია, რომ კინო იშვება თეატრის ძველ მომავალ ნაწილებზე და ეხლა შესდგა ძიებისა და შემოქმედების გზაზე. ის ყარბა: და შინარსი, რომელზედაც ავებული იყო თეატრის, როგორც დამოუკიდებელ ხელოვნების, შენება თვისი ყოფილობით, თავის-

თავად მოხსნილია კინოში. თეატრი არის სცენა, მსახიობი და კვლეა-ის, რაც ამ სცენათა ტევაშია. კინო ვერ დარჩება ამ განსაზღვრითა ქვეშ. ამიტომაც ის სინემა, რომელიც კინოს მიერ თეატრის არსებითად გარდაქმნის გზას ანებებს. კინო წარმოიშვა თეატრში არსებულ ძიებაში, რომელიც პირველი მიზანი არ იყო მიმართული კინოს შექმნისათვის. ის, რაც არის „თეალის თეატრი“, ნამდვილად არ არის თეატრი, რადგან თეატრი შეტყვევების პირველი სახეა, და იგი მსახიობის და როლის განცდის ნორმებს ევრ ვასცილებდა. მის მიღწევათა სასლეგარ დეკლამაციის, მიმიკის და ექსტიმულიაციის სამოქმედო არა ამოსურაის. ასე რომ აქედანვე სცება „თეალის თეატრი“ კინოს მიეკუთვნოს.



კინო არის კონცენტრაციუ ჯი სახე ხელოვნების ყველა დარგი. მასში დარკოვლითა უნივერსალური ძალა ესტეტიკის მამოყრებში, საინის ათეტიკისათვის. კინო სამეცნიერება ხელოვნების ყველაზე ღირსი გამოაშკარავებისა და მისი მიერის. იგი არის უფლებსება უღიძვრო მოძრაობის და სიჩქარის. ვარდა იმისა, რომ იგი ელასტიკური და მანერების ანგონების გავრცობა. დამაყრებელი დიდებულა, იგი სწორს მუდამ კარბინების საცობის, რომელიც უანაეროვე მუტატორის პირველ ამოქანას წარმოადგენს. ეს არის დროის ეკონომიის პრინციპის დაკვირვებები. იგი ვარდა კინოს მხოლოდ თუ ამ მხრივ აქვს. კინოს უპირველეს ყოვლისა მხატვრობასთან აქვს ძლიერი კავშირი და ამიტომ მასში უნდა გამოყენებულ იქნეს მხატვრობა როგორც ერთი ძირითადი, თვისი არსებული ფორმებით და რესურსებით.

ამერიკულ სურათის პირველი გმირები: ედუარდ სენსაიკი. სიჩქარე. მისი ჩინის საშვალბა: მაგონობით. ჩქარი მატარებელი. იმინისუ. ხასიათი: ძლიერდღობდა. საციფრებდა. სენსაიკი მამუჭერი და სიმულტი აგებული შემთხვევითა უახლო გადაკვნირებაზე. თვისი და როლის კომპეტენცია არ არის მოცუებული საერთო კომპორტით. ამიტომ იყო, რომ იგი შეედა დეკლარაციის გახე.

გერმანული კინო შეედა სოცეტის ცენსს. სოცეტო რომელიც ქმნის როლის და იძლევა მსახიობის ინდივიდუალურ სახის გამოჩენის საშვალბას. სენსაიკი არა მხოლოდ სურათი არამედ თება, სურათი რეჟისორის ფიქრის. ზომისა და გრძობითა. მასში შეედა განიცლება სიმძიმე. ხელოვნება, რომელიც ღამზია როგორც ნივით და ამასთანავე მის პირველ საქმედ არის აზრი. იგი გუბუნება რაღაცის. გასწავლის. გაფურცებს. მას არ უყვარს ფაბტაზია. და არა სურათის მღიერ გაშობა. ატყობს რეჟისორის თითო როგორ მისდებს მსახიობის ყოველ მიჯს. მან იცის რას ვამდებს ის. აქ არაიერი არაა დამოკიდებული თება. აქ შეეკვლიობა და სისწორე. თვისი ალბა, მისი სწორი გაეცდა და როლის დეტალური ამოწურება. ამიტომაცაა ყველაზელი შეეკვრული როგორც ბოლდა. თვისი განიცლების ვადმოქმის ყველაზელი.

სწორედ ამიტომ იყო, რომ გერმანულ კინომ მსოფლიო კინო-მსახიობთა ზმრის, კინო არტიტის უმაღლეს მისწევებათა პიეტეტალზე დააყენა: კონრად ვილტ, არტიტო დრამის. მიმიკის უკანასკნელ შესაძლებლობათა ამოწურება. რეალმა გერმანულ სურათების: მონაწილეობას იღებს კონრად ვილტ მთელი თვისი უსუსულებით, ყალბი თქმა არ არის და ალბად კინო ამ მიმართულებით მიღწევებზე ვიღარ დილაპარაკებს.

ფრანული კინო სულ სხვადასხვაი ხასიათებით წარმოიდგენება. აქ არაა მთავარი თება. მთელი სიმძიმე ვალტანობლიო სურათის მხატვრულ და ღამზადღამზე. იგი მასალად უმთავრესად დილაპარაკებს და მას ვადმოქმის სალონური რომანტიზმით. მთავარი ყურადღება თერებს და სურათის მუსიკალური აწყობა.

ასანიშნა სხვა მიმართულება, როგორც იტალიური კლასიკო რეჟისორები და სხვები, რომელთაც კლასიკური სტრუქტურებით განავითარეს კინო.

ქართულ სახეს აქვს საკუთარი კოლორიტი და კონტურა. ეს უფოდ უფროა და უნდა მოიცავს სურათში ვაგეზინისა და შეწყვილის შედეგ.

ალბად ჩვენი სურათის შესატყვისობა მხოლოდ ის არ უნდა იყოს, რომ არტიტის ერთეულ გრომისა და ტანისაშინის ქვეშ ვავატაროთ.

კინოს დადგმის გენიოსმა გრიოციტმა მთელი აღმოსავლეთი თვისი მისტიური სიერციით და ფანტაზიით ერთს წესთა წარმოდგინა: ლუჩერი ცით, ვარსკვლავებით და შეჩვიით, რომელზედაც მლოცველი ფანტატურ ღანდვითი ქვეყანას სდარკობს. შეეკ წარმომადგენა საქართველო სურათზე. ამას ალბად დიდი მიზნება არ უნდა.

ქართულ კინოს ვერ არა აქვს სურათი, რომლის მიღება არაა და არ აკვირნება ნაკლებ, რომელიც არგანტისა და კინოარბობის ნაყოფია.

აჩასოდეს არ დარჩება არა მწუხარებით მოსაზრობად „სურამის ციხე“, სადაც ქართული სტილის მოძრაობის, სისწრაფის და კომპოზიციის სასტიკი დამახინჯება. კოლორიზაცია სულ არაა ვადგებული. სენსაიკე ზომ არასფერი ითქვას.

კინოს შესაძლებლობა მხოლოდ დრამის ტრიუჟის და საპროპაგანდო ხასიათის სურათებით არ ამოიწურება.

ეტიოდ ქართულ კინოში აუცილებელია კომიკის შეტანა. საამისო მასალა მხოლოდაა საქართველოში. მე დასახელებ ტიპებს, რომელთა ცალკე-ცალკე ვადგება და ფორმის შერჩევა უნდა იყოს რეჟისორის პირველ საქმედ: ახელი, მგურული, ქართული, გურული, იმერული თვისი კუთხური ხასიათებით.

ეს ტიპები ქართველ მწერალთა შესანიშნავად აქვთ წარმოდგენილი და შესაძლოა მათი გმირების ვადმოწარეებით როლის შექმნა. ასეთებია: დ. კლდიაშვილის „სოლომონ მორბულაძე“ — „სამანიშვილის დღინასველი“, მ. გვახეშვილი „თეიმურაზი“, „ჯაყი“ და სხ. (საქართველო ანგვლტებით ისე მიღწარება, რომ მათ მიხედვით შესაძლოა შექმნა ქართველ „ტელევიზიონის“ ტიპის პირველ ქართველ კომედიანთა მიმართ: ნ. გუკარიძე და ა. კორკლიანი, რომლებიც შექმნიან უფოდ თვისიანი როლები). ჩვეულებრივია, რომ ქართული კინო ამ ამოცანაზე შესრულებას ვერ შესძლებს. პირველი სინემულ იბადება რეჟისორის და მსახიობთა წრის გაუფრთხილებლობაში. ცხადია, მას არ ექნება ძალა ორიგინალური სახეებით და ტესტებით ამოჭედების. ალბად პირველი სურათები მიზანძივი ჩატარდებიან.

გვირობის არტიტებია: ჩარლი ჩაპლინი და მაქს ლინდერი საამისოდ ვადმოცლებას იძლევიან. მათ მიერ კინოს კომიზის ქვეყანაში ბეკერი რამაა შექმნილი. მაგრამ ეს არ იცის, რომ ჩარლი ჩაპლინი კინოში მხოლოდ ერთი ნივით არ ვადგება.

ყველაზე უწინ ჩარლი კინოს უახლოვდება როგორც არტიტო პრაქტიკი და იდეოლოგი. მოსამბო სტიტის და მოძრაობის ამტკვლებდა—პირველი დიდებუდა მისთვის. ჩარლომ ქათამი უნდა მოიპაროს, მაგრამ იგი სპობს სტიტყვას: ჩარლი ფეტიტი ამბობს, რომ იგი მიღის ქათამის მოსაპარავად, რომელიც ვადგინილია. ჩარლი ჩაპლინი მის მიწვევება და „მოვლენათა“ მთელი წარება. იგი კინოს თვის სკოლას— მაგრამ მოვლენა მხოლოდ ითქვას. კინოში კი აუცილებელია „თურაიის ვაგაკტიტება“. სენსაიკი არაა მხოლოდ თქმა.

ის რომ ჩარლის მიწვევარ არ ყოფნის სიცილი, ბუნებრივია. მას უყვარს ბეკის თქმა. არა იმის სიკვ ვანასპოკოულია. არამედ უფრო ბეკის. ზომზე ბეკის.

კინოში აუცილებელია ფორმა და ტენზია თანმიმდევრით იყოს სურათის ხასიათის წინადადებათა. თება ერთია—ვაფრება მაკრში, მაგრამ მისი ვასურათება სხვა და სხვაგვარია მფრინავი ხალხით უფოდ აღმოსავლეთი და მთელი ზომარული ქვეყანა წარმოიდგინება. მფრინავი მანქანით კი თანამგროვოდ ვეკრება. ასე რომ თება არაა საქმე, საქმეა ფორმა, შესრულება და სწორედ ეს ქმნის კინოში სხვადასხვა მიმართულებათა ხასიათს.

მე არ ვამბობ, რომ ქართული კინო შეეკნის ჩარლის, არა, მე ქართველი ჩარლი კიდევ სხვანაირად წარმომიდგება. მე ასე ვვიჭრო პირველი „ჩარლი“ უფოდ აქვემოქვანტირამე უნდა იყოს, რომლიდანაც ამოიქნება ქართული კინოში „ვაკვიზში“.

ვაკვი ვეკვანტირამე კინო-მოთხრობაა, რომელზედაც უფოდ უნდა დაიწყოთ სენსაიკი. ალბად ჩვენ შემდგ გვექნება მთელი ციკლი ვაკვის სურათების და არა ნაკლებ სენსაიკის მოაზრების ის მსოფლიო სურათთა ზმრის, ვიდრე „ჩარლი ჩაპლინი“.

ბეკის ვაკვირება ამხე, მაგრამ მე ვამბობ დაჯერებით, რადგან ვერძობ ამის შესაძლებლობას.

ყველა ამ ამოცანების ვადგურით უნდა აღჭურვის ის ხელოვნები, რომელიც ქართულ კინოს აღორძინებას სათავეში ჩაუდგება.

დ ი ს კ უ ს ი ა

შოთა გოგია

პროლეტარული ხელოვნების ზომიერით სიკვალნი

პროლეტარული ხელოვნების არსებობის შესახებ მრავალი აზრია. მთავარი ფუნქცია რომელსაც იხვედებიან პროლეტარული ხელოვნების უარყოფმა, გახალატი თეორია ინტელექტუალისტებისა, რომლებიც ამტკიცებენ: ხელოვნების ისტორია — ეს ისტორია ფორმის და არა შინაარსისა. ამას ებრძვიან სინთეტიკურ გაგება, რომელსაც ხელოვნების ისტორიის განხილვის ცენტრი ფორმის საშუალო გადაჭრის ფორმა — შინაარსის გაერთიანების ფაქტში პირველი პირობა თანამედროვე უტოლიტარულ საუკუნის ასახვად ვერ გამოიღვება. თანდროული ძეგლის სახებით თანდათანობით მიიღვენ ეს ეპოქისაგან. ამიტომ მისი უსიკვლო ხედვა პროლეტარულ ხელოვნებაზე — მყარე ლიმიტის მოთხოვნილია. სახლდა მხოლოდ მეორე თეოსახრისი.

ახალგაზრდა



ალ. ბუქმერანი

უდავია, რომ პროლეტარული ესთეტიკის აქვს დიდი მასალა, რომელსაც იძლევა პროლეტარიატის იდეოლოგია. მარტო იდეოლოგია კი არ არის საკმარისი ხელოვნებისათვის. აქ საჭიროა კიდევ ესთეტიკურად გამოკვლილი ფორმები, რაშიც პროლეტარიატს ჯერ ვერ არის სრულქმნილი ორიგინალი. მაგრამ აქედან აქ არა დიდი გამოიტანოთ ზეინ ისეთი დასკვნა, რაც ბუნებრივია გაუზუნბტეინსტებისათვის 1). მართალია, ხელოვნების პოზიტუიური გაგება მოდის — სალი იდენისა და პერსანში ფორმის სინთეზის ფაქტით, მაგრამ ჩვენ აქ პირველი ვსენით: არსებობს პროლეტარული ძეგმა კულტურაში — და ამიტომ პროლეტარული კულტურის სრულქმნა მომავლის საქმეა, არსებობს პროლეტარული ძეგმა ხელოვნებაში და ამიტომ პროლეტარული ხელოვნების სრულქმნა მომავლის საქმეა.

ერთმაშად არაფერი გაკეთებულა, და არც შეიძლება გაკეთდეს, ეს ცვლილების საქმეა.

ეკონომი, რამდენი აქვს პროლეტარიატს გამართლების პრასპექტივები? უაზრავი! საკმე იმაშია, რომ სოცელი მტკიცე იდეოლოგია იმ თავითვე მოითხოვს შესაბამ ესთეტიკური ფორმები და მის გამართლებას აყენებს აუცილებლობის ფარგლებში. მაგრამ აქ მოდის ესთეტიკის ხაზიდან აქედენის დიდი შესაძლებლობა. — ერთგვარი სინდელე, რაც არის ჩვენი წერილის სავანი.

ხაზიდან აქედენის ასეთი შესაძლებლობა გამოიხატება იმაში, რომ იდეოლოგია, ესთეტიკური სახეების ძიების პროცესში, ფუნქციე ივანს და უქანასენეს — და განიების გზების ვადლოხეველობით ვერ ამყარებს სიმეტრიული გათანასწოების ფაქტს იდეოლოგურ ზეინობასა და ქვეცნობიერ პროცესებს შორის 2), რაც იწყებს ფორმა-შინაარსის უთანასწორობის და ამ უქანასენის გაბატონებას ფორმის ნებაზე, ეს კი ლოგიკური ვიწულდება, რომელ-

1) ვ. გაუზუნბტეინი ფორმალისტი ესთეტიკოსია, რომელიც ხელოვნებათა ისტორიას ხნის რა ფორმის ისტორიით უარყოფს პროლეტარულ ხელოვნებას. ავტ.

2) იდეოლოგიური ზეინისა შემეცნების იეთი პროცესია, რომლის სიმეტრიე არის ტენდენცია და ინტელექტი (გინება), ასეთი შემეცნება იწვლება რაციონალურად. რაფან აქ 'თავარი «ratio». ასეთი შემეცნების მომარკვება აუცილებელი მსკმეობის ყველა დაოგში. მას შეიძლება არა რაციონალური შემეცნება, არამედ ირრაციონალური. ე. ი. მისი სრულყოფი არის არა ინტელექტი და ტენდენციური, უნა არაფრე, არამედ ქვეცნობიერ რაციონალურა. ამ შივარის არა ზეინობის ზეინების მომარკვება, არამედ ზეინობით ქვეცნობის ამიტომ, ხელოვნების შემეცნელი აბრიატუბე იწოდება ქვეცნობიერ პროცესება. ავტ.

3) კოლექტივ 'კრამის' (რევილუციონერი ახალი მწერლობის) წევრები.

შიაც ხორციელდება ხელოვნების — სპეციკორ მომენტებისაგან აქედენის ფაქტი და მისი, როგორც ირრაციონალური შემეცნების რაციონალური დასლვეა, რაიც სკლის ხელოვნებას.

სოციალური პირობები ხშირად ხდება მიზნის ხელოვნების ასეთი დაცლის ოციენს წლების ბოლომდე გამართლდა ეს ფაქტი მან ხელოვნება დასაფურკრა ესთეტიკური სკვალბით. რითაც ის კიდევ აცდა თავის ნამდვილს გზას. ამიტომ, იბიექტიური შეუძლებლობის ვაში, ხელოვნების გზიდან ასეთ აქედენს დღემდე ქმინდა სახატოი მიზეზები. ხოლო დღეის შემდეგ, როცა საზოგადოებრივი ცხოვრება ნორმალური მიმდინარეობის ქერკით შეიმოსა, უთუოდ სკერია მას ესთეტიკური აღდგენა. გამართლება.

ეკროიდ, პროლეტარული ხელოვნების ესთეტიკურ გამართლებას კი ხელს უშლის ერთი რამ: — მას აუცილებს რაციონალური მდგომარეობის სკვარზე. ამ უქანსტზე მან სსლია ბევრ დაბრკოლებას, მაგრამ მომავალში უნდა სსლიოს მეტი. და აქ არის სინდელე.

სად არის გამოხატული გზა ვიდრე ამ კითხვაზე უპასუხებდეთ, საჭიროა იმ მიზეზების გათქვევა, რომლებმაც პროლეტარულ ხელოვნებას აბრუნა ამ ვიწველი ვადახზე.

3 რ ლ ე ბ ა რ უ ლ ი



ვ. კლერსიკი

არე მეცნიერებათაგან განმასხვავებელი ნიშნები დაახვევა სსლია სიძლიერით. ამ უქანასენლმა იდეოლოგიურად გააშინშეა ის და ებოჭალური მოთხოვნის ბრძენით ამტკიცეველებლმა ჩაყვალა ესთეტიკური ფორმები, რითაც ხელოვნება, როგორც ნორმატიული ისიკვლინდა სალი იდენისა და ესთეტიკური ფორმის სინტეზის — დაიძლდა: შინაარსმა დაიჯანბნა: ფორმა, — ესთეტიკური იდეოლოგია შეიწირა სოციალურმა იდეოლოგიაში.

უნდა ითქვას, რომ ბრძენის ეპოქალური ორბიკოში ხელოვნების ასეთი ფუნქცილება ბუნებრივია: სოციალური საჭიროებანი ესთეტიკური იდეოლოგიას ყოველივის მიჯნევენ სპეციფიური მომენტებისაგან და აყენებენ ახალ აუცილებლობას წილი იდეოლოგიურად გამოყენების. მაგრამ ხელოვნების მარტო იდეოლოგიური მომარკვება აბრიატუბერივია და რამაკვიდინელი მანძი, არა ბრძენის ხანა ყუდება და საზოგადოებრივი ცხოვრება.



საქართველოს
გამომცემლობა



მიმდინარეობს ნორმალური ტემპით. ასეთ დროს ხელოვნების მართოდენი გათვითქურება მას სასი დიდოდ დალიდა, რადგან ბრძოლის ფარვატურში საბრძოლველად მორთული ხელოვნების ფსიქოლოგია — განცდა ეგუება მებრძოლ მასის ფსიქოლოგიას, მათი განცდის ატრაქტებს. მაგრამ როცა ბრძოლის მომენტებს ხაზი ედება, მასსაც იცლება ბრძოლის სურათი; ხოლო ბრძოლის ცუცხლად დაუკლებელ ხელოვნება კი ვერაფერს ეუნება განახილველულნი ხალხის ფსიქოლოგიას. პაციტიორის ხანს, რადგან ის შეწყობა და თან გაიყოლა ბრძოლის კულტა მით, რომ საბრძოლველად (იდეოლოგიურად) მორთულმა — ფორმასთან გათანაწერების მიზნით, ვერ შეძლო შინაარსითვის მუხრები მოეპარა და გადაეხაზა გონცდების, რომ თავის სიტყვას და სახის სიმეტრიული დაფუძნებით შეეცნა მთელ და მისი დინამიკა. ამიტომ ის, როგორც ხელოვნება, ედება: — შინაგანი უდისციპლინა, ნაწილები შეთანასწორება და მისი არათანხმობითი მოჩილიება ფილოს ნებასთან, გზა უფრო და მსგავს-სინტეტური განცდილობისკენ. სწორედ აქ ეწყება სათავე ფსიქიურ რეაქციას. რადგან ესეთიკის სპეციული ლინადგანან ცუცხლად ხელოვნება — დაშრებულ საზოგადოებას მიჯანს სკლის სიტყვისისაგან და იწვევს მათში ბიოლოგიური ტყვილების შეგრძნობას.

ამით ჩვენ შეეცადეთ, მოკლეთ მინიმუმ გავფიქრებულთა ის კრიტიციზმი, რომლითაც ხელოვნებას — ნაკვალავს ეხსოვრები კვებისა, ბიოლოგიური ტყვილების შეგრძნობამდ დასლა შეუძლია. ხელოვნების ისტორიაში ხშირია მეგალითები ასეთი დასკვნის, რასაც ახსანა-განხრება გამამბრებელი ეპოქის — პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და ეროვნული საშოების აგრეში უნდა მოეყენოს. წარსული ათი წელი, ჩვენი და ყინოდ რუსეთის ხელოვნების ისტორიაში უთოდ აღნიშნავდა ამ კრიზისს, და აღნიშნულ საშიშროების წინაშე დგომასაც. რუსეთში ხელოვნება იქცა ქლასიურ ბრძოლის იარაღად, და თითქმის 7-8 წლის მანძილზე ის შეეწირა ავტიკურს, პროპაგანდას. პროლეტარიატის ინტერესებმა — პროლეტარული პოეტიკა აქცია ტრებუნად და სისხლის წვეთების მომენტში ორატორული

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ილიხა არამთხილი

ქართული ოპერა

(„ამარი ცივირ“-ს დადგმის გამო)

ჯერ არავინ იცის, უფინ ოპერა ანუ მის მავარი გეგნდა რამ თუ არა, ხოლო ოპერის საფუძვლები რომ ჩვენ შორეულ წარსულიდან მოგვადგას, ამაში უკვი არავის აღებრის.

ამის ცხადყოფილია ჩვენი სასულიერო ნაირი საგალობლები და სხვადასხვა რთული ხალხური სიმღერა-ჰანგები, უძველეს დროიდან ერში შენახული. ეს რომ ასე არ იყოს, ჩვენი ოპერა თითქმის არარსიხავს ასე მალე ვერ აიფურქნებოდა, გვოდნ თავისუფალი, ორიგინალური ვერ შეიქმნებოდა.

მთლი ახალსაბო გუნდი კომპოზიტორთა, მშობე რალითა, ჯაორესტრია და საუნდო ძალა.

დღე ხანი არ გავა, ჩვენი ოპერა სრულად საკუთარი რეპერტუარით და საკუთარი ძალებით არა მხოლოდ ჩილილიათ, — დასაუფლესა და აღმოსავლეთსაც ბევრს ახალს და ამახალლებელს აუწყებს.

ამას გვათმევიებებს არა ყინდა მამულიშვილოთი თვით განდიდების სურვილით, არამედ ცხოვრების. სინამდვილე ის, რაც ჩვენს თვალწინ უკვე მოხდა ანუ ყოველ დღე მხდება.

მაგრამ რთიკი-ოდა ათი წლის წინად საკუთარ ოპერაზე დასმარია ბევრ ქართველს სიცივედ მიიჩნდა. მთუ-ხედავდ ამის, ხეიხმა ერმა წარმოშვა თავგამობლული აგეტი, რომლითაც ერში განბნულნი შობილოური მუსიკის ტბილი პანგები შეპკრბიბს. ავით მარავალი ოპერა

რული მჭერმეტყველობით მოითხოვა მისგან პროლეტარული კულტურების აპოლოგეტობა. ასეთ ტენდენციურ განწყობილებაში მყოფი პროლეტარული პოეტი მთლიანად უნდა დანდობდა განების გუნდს. მის კანხას, — რასაც ბუნებრივად მოსდევდა იმ გამოხად ქვეყნობიერ ატრიაბეტების მოსტყება, რომელიც სასულიერო საღარბო ხელოვნების საიონს, როგორც ირიაკიონასავე შეეცნებოდათის. ეს კი საბო იყო ესეთიერო პულსკის დაღუბების. და პროლეტარული ხელოვნება ესეთი-მხატვრული სისუსტის დაგნობით შეიბრიალა: შინაარსმა შესქამა ფორმა, — და პირველის რეგრესიებმა პროლეტარული ხელოვნება დროებით გამოჯანა მხატვრულ გამართობისგან. მაგრამ ეს იყო დროული კრიზისი და თან აუცილებელიც გამანადგურებელ უცილურესობიდან თავის დასახვევად. ბრძოლის იერიშების მოვარების შემდეგ, პროლეტარულმა ესეთიკამ ძიების ცენტრიდან შინაარსიდან ფორმამი გადაიტანა. და ამ გამედ ვილუციონური სულგრძელობით იწვევს ფორმა — შინაარსის გათანაწერების ფუტკს. ამ შრიგ პროლეტარულმა ხელოვნებამ მოვეცა მიღწეების კლასიკური განსახება; მაგრამ მთხედვით იმისა, რომ პროლეტარული ხელოვნება თანდათანობით ითვისებს ესეთი-მხატვრული გამართობის უკლებს, მას მანძი დიდი დაბრკოლებანი ელიბამები წინ და უახლოვდება საშიშროებას. ამ სითთვის უშვიტური ზოგიერთი იდეოლოგიის ქერტი უმომქრტული გემონება, რომელიც მარტო გონების გზით ეპირიბინ ესეთიერო მწვერვალების მიგნებს. ლაზარია ზოგიერთ პროლეტარულ ესეთიკ-თიერესობებზე, რომელიც რაციონალური იდეოლოგიის საღარბო გავარჯიშებით მიგმაზავრებს პროლეტარულ ხელოვნების ესეთიკურ ჩამოყალიბებისკენ, რაც, დაქრტეკამ ძიების ცენტრის ილუსტრაციისითის: — პროლეტარული ოტერატურის განვითარების დღევანდელი სახე მით არის საუფრადღებო და მნიშვნელოვანი, რომ ის იდეოლოგიურად გარკვეული და მტაკიან, ოტერატურული ჩამოყალიბება გავლის პროცესში, ორგინალიკული მთლიანობის (ა) აქ აშკარად დინდობა არის. იდეოლოგიურ გარკვევასთან, სიმტკიცესთან — და საერთოდ, რაციონალურ მჭერმეტყველებთან. და აქ არის შიშიკი.

ლი, ხელითხად საგომანებე“ და იგი არა მხოლოდ თავისიანთ — უცხოელიაც გააცნეს, რომლითაც ვითონდა დასამარბად ანდერძ-აგებულ, ხალხს განახლებულ სიტყვისისაყენ შემოებრუფებს პირა.

ამ პირველ აგე“ რაინდთა სახელები ყველა ქართველს იცის.

ამ გამად ეხებთიერის მთავანს — კომპოზიტორ მელიტონ ბალანიშვიდს, რომელმაც სამშობლო მუსიკის საწყეს ვასული საუკუნის 70-80-იან წლებში მოქიკდა ხელი და 1897 წ. უკვე ორიგინალური ოპერის პირველი ნიმუში გვიჩვენია. ეს იყოთა ვახლავთ „ამარი ცივირ“, დამატ. პოემა აკაკი წერეთლისა.

მის ირველდ ბევრი კვიმატე ენა ასისინდა, ოპერის დაწერკის თითკი დასასული არ უჩინდა, მაგრამ ოპერა, 4 მოქმედებით, ამას წინად ხელოვნათა თანდასწრებით წარმოადინეს კიდევ და მკოდნე პირთა მოწონებით სწორედ ამაზე ხედგამოქრილი: „ერთი მყავდენ და შენისთახა“.

მელიტონ ბალანიშვიამ 1870 წ. გაბრეილ ებ. გუნდში (ქუთაისს) დაიწყო აგლობა, 1880 წ. ტუ. სახანიონ თეატრის საბოპო გუნდში შემოიბადა, იმავე წელს მიწეების ექსპრობის გუნდის ოტბარის თანამჭერედ, რომლის ხელმძღვანელობითაც მუსიკალური ოლმენტარული თეორია მუსიკისა, პირველი კლასი გამოიბინდა და პირველადწმებითი ვიოლო (სკრიპკა). 1882 წ. ნიტებზე გა-



კომ. მ. ბალანჩივაძის ქართული ეროვნული გუნდი დორატში 1916 წ.

დილო ქართული ეროვნული სიმღერები*). 1893 წ. შედგინა პირველი ქართული გუნდი ექსპრისის მგლობელთაგან და იმავე წლის მარტის 13-ს თვის მიერ გადაღებული სიმღერები შეასრულა ყოფილ არწრუნისეულ თეატრში (აწინდელი ახალი კლუბი). 1886-88 წ.წ. ტუ. ახანოვი იაბერის თეატრში მეროე ხარისხის როლებს ასრულებდა, იმავე დროს ლადო აღინაშვილის გუნდს პლოტარაობდა, ამ ხანებში ნოტებზე გადაიღო ქართული რომანსები, დამოუკიდებელი ჰანგებით, რომელმაც საძირკველი ჩაუყარა მუსიკალურ შემოქმედების ამ დარგს. ამას გარდა დასწერა ქართული სიმღერებიდან პოპული საკრავებზე. 1889-95 წ.წ. სწავლობდა პეტერბურგის კონსერვატორიაში მუსიკის თეორიას და სიმღერის სპეციალურ კლასში პროფ. რიმსკი-კორსაკოვისა. 1892 წ.

*) აქ და ქვემოთ განხილულ ნაწარმოებთა სია შემდეგ ნომერში დაიდგმება.

ი. ჯაბარიაშვილი

ტფ. სამუსიკო სასწავლებლის დამაარსებელი

(ბ. ი. სავანელის გარდაცვალების 35 წ. შესრულებაში გაჰა)

ჩვენი მუსიკის დასაბამი შორეულ წარსულშია. საუკუნეთა განმავლობაში ყოფილი ქართველი ჭკარე-მოგბათა გამოამახილსა და ბუნების მრავალფეროვნობას გალობა-სიმღერით აქანდაკებდა.

სულით იხვეწებოდა, მალღებოდა, ძლიერდებოდა — განიადებულ უბედურებათა მანძილზე ახალ-ახალ ძალას ჰპოვებდა. მუსიკა იყო მისი სულიერ ტკივილთა დამამუშებელი, სემფორკემოობის გაიმახალი.

19-ე საუკუნეში მშობლიურ მუსიკას ავი ამინდი დადგა. საჭირო იყო მისი აღორძინების დამწველი, და ასეთიც გამოჩნდა — ხარამაზე ივანეს ძე სავანელი, რომელმაც ვასილ საუკუნის სამოცდა-ათიან წლებში ტფ. მუსიკალურ სასწავლებელს საძირკველი ჩაუყარა: მშობლურ ჰაბათა მოგოივებსა შეუღდა და სამუსიკო აყვანი დასდგა.

მარგა უწყალო დროის მიუხეობი ბ. ი. სავანელის თაონობა-საქმიანობა სხვად დაიბნა და მის მიზანსაც ვეზი შეუცვალა. მხოლოდ ერთადერთმა მისმა პირველმა ნამო-წაუარმა ზ. ჩხიკვაძემ მოიგონა ბ. სავანელის ღაწული (თ. და კ* 1914 წ. № 19), შემდეგ უფრო მეტის საბოლოოთი დაიბასითა და მასხურებულმა კომპოზიტორმა მ. მ. იპო-ლიტოე-ივანოვმა (Зария Востока 1925 წ. № 810), ხოლო ახლანან კომ. დ. არაკიშვილი.

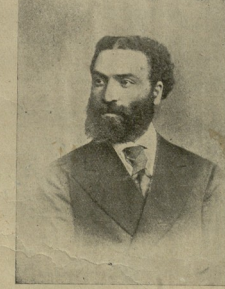
უფრო 35 წ. შესრულდა რაც მუსიკის განამდარი მოღოწე გარდაიცვალა. მამოკულთ აღუღვინით სახე მისი. ბ. ი. სავანელი მუსიკალურ და ლიტერატურულ ივანის წყერია, მისი მამა დეკანოზი, კეთილშობილთა სასწავლებელში* აღზრდილი, ქართული სიმღერა-გალობის დიდი მოყვარულია და მცოდნე იყო: მამა აღუქანდრე — „ციკიარ“ — ის და „ივერიას“ თანამშრომელი, მწერლობისთვის ძველის

კახეთში ნოტებზე გადაიღო სხვადასხვა ხალხური სიღერა. 1893 წ. დასწერა რომანსები. 1895 წ. იანერის 7 პეტერბურგის (აწ ლენინგრადის) საკრედიტო საზ-ის დარბანში გამართა ქართული კონცერტი თავის ნაწარმოებთა. იმავე წელს სენაეთში ნოტებზე გადაიღო სენარო ხალხური სიმღერები. 1897 წ. დაიწყო ოპერა „თამარ-სტიგირი“ (იმავე წლის 22 ქრისტოშ. პეტერბურგის საკეთილშობილო დარბაზში დასდგეს ერთი მოქმედება, აწ შესამე). მეღ. ბალანჩივაძის ხელმძღვანელობით პირველი ქართული კონცერტები გაიმართა (პეტერბურგს გარდა): 1893 წ. ხარკოვს, 1897 წ. მოსკოვს, 1898 წ. დორაატს, კრევისა და ოდესას, 1899 წ. ვარშავას, 1901 წ. რიგას. სწერდა წერილობსაც ქართული მუსიკის შესახებ. მისი ოპერა „თამარ სტიგირი“ აპრილის 6-ს დაიდგმის საოპერო თეატრში ამითი ქართული საოპერო ხელოვნების ისტორიის ახალი კაბადონი იწერება.



ქ. ოდესაში ქართული საღამო 1899 წ. მ. ბალანჩივაძის ხელმძღვან.

მთავრობის მიერ დასჯილი, მეოროე ძმა — ვასილ — რუსეთის სტუდენტობის პირველ აჯანყებაში მონაწილეობისთვის გამოკისლული, შემდეგ მისივე ნათესავ სპეციალურად დასჯილი ივანე რაკიშვილი — ქართ. ვინაზობის მასწავლებელ-აღმზრდელი. მისივე ნათესავ სპეციალურად დასჯილი ივანე მთავარი იან. ბ. სავანელი დაიბ. 1845 წელს თებერ 2-ქ. ღუშეთის პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლის დროს მე-60-ე წლისში მოწინავე სტუდენტობის ხედილი ი სავანელმაც



ბ. ი. სავანელი (1845—90)

გაიზიარა: არალეკალურ წრეებში მონაწილეობისა და წითელ ხალხის ტრებისთვის უნივერსიტეტიდან გამორიცხული პეტერბურგის ციხეში ჩასეს. ციხიდან გამოსვლის შემდეგ პეტერბურგის პირველი სამუსიკო კონსერვა-



ტორია (პროფ. ჩიჩხის კლასი, ა. გ. რუბინშტიცისა და ნ. ვ. ზარეზბას მოწოდებ) ა. ი. ჩიჩკოვისთან ერთად პირველ მოწოდებლადამთავრა (ბატიკონი). მამის სიკვდილის გამო ტფილისს გამოწვეულმა სახელმწიფო ბანკში დაიწყო სამსახური.

ამ დროს ტფილისში სამსუიო საკმე დაბალ საფეხურზე იდგა: იტალიური ოპერის გუნდი მხოლოდ რბი სავარჯიშო თუ მოიპოვიებოდა, ისიც უცხოელთათვის. ის საყენებლად შედგენილი მოყვარულითაა და 1874 წ. **პარილის 24 განაჩთა პირველი კონცერტი**. ეს თარიღი მიღებულია ტყე სამსუიო სასწავლებლის დაარსების დასამაჯად. გუნდის შემკომას მუდმივი ხასიათი მიეცა. მალე მას მიემხრნენ ე. მ. ლიხინოვი და ა. თ. მიხანდარი. გუნდის კლასს მომავალ წილისის (ყარკვის), სოლო სიმფონიკისა და თეორიის საგნების კლასები, რითაც საბარკვეული ჩაუყარა ტყმარტო მუსიკალუ გუნდობებს. ამის მიზნად სათანადო წესდების შედგება: შემდეგ სკოლის განსვტა, რომლისგანაც წარმოიშვა აწინდელი სახელმწიფო კონსერვატორია.

სავანელი ღილის ყურადღებით ეტყვიდა ქართულ ცროზინულ ძეგლთა, განსაკუთრებით ხალხურ სამსუიო შემკმეების დაცვას: მისი უწყალობით გადავიდა პირველი ქართული სიმღერების კრებულა. ე. ერისთავის მიერ გადაღებული, მ. მ. იპოლიტოვი-ივანოვის სიმღერები — ცურ. „Апшрт“ 1895 წ.), ამავე დროს ზრუნავდა ქართული ცროზინული ოპერის შექმნისათვის: ივ. შაბაძის „ვეფხტე“

გარდააკეთებინა, რომლის მუსიკაც შემდეგში კომპ. მ. მ. იპოვიანოვმა დაწერა. სამსუიო ხელოვნების გავრცელებით გატაცებული მოწოდებებს უფსადო ასწავლობდა, სოციკური მათე. მს ნეთეორიკულ ემზარებოდა. სამშობლო ქვეყნის დაწინაურებისათვის არას უხრავდებია: ხშირად მასთან ირიბებოდნენ იმ დროის მოწინავე პირნი (ავტორი, ილია, ნიკო ცხედამე, ივ. შაბაძე და სხ.) სატყვებო სატყვებზე საზრუნავად როგორც დამაძინა—სტეტიკო იყო, უანგარო და გულყუთილი, როგორც მოხელე — მოუსტინდველი და პირდაპირი: საადგილამლო ბანკში აღმოაჩინა მღიდი ბოროტმოქმედბა (ბანკში თურბე არაკულდ მღილუბის ავირავებულა). რის გამო მტრებმა ვითომ-და წარმატების სახით პეტერბურგს გადააყვანინეს, სადაც გარდაიცვალა 1890 წ.) ავტორის 20 და იქვე დაიკრძალა ცოლუვის სასაფლაოზე.

ხელნაწერად დარჩა ლტყვიანი მუსიკის თეორიის შეახებ, რომელიც მისმა ტყრებმა ვეატერინემ (გვა. იოსელიანის ასულა) ტყე. კონსერვატორიის ყურ. რექტორის კომპ. მ. მ. იპოვიანოვს გადასცა, ხოლო მას, მ. მ. იპოვიანოვს, მოსკოვს წაღია იტყურ კონსერვატორიაში გადასაცემად.

ნუ თუ აქ პარტოლი აღარ გამოიწინა! სავარია სათუთი ყურადღებით და სიყარულით შევკებრათ იმ დამაძინის ნაწარმ-ნაწავს, რომელაც სიყარულიცა და სათუთობის ხელოვნების (მუსიკის) აკენი დავეტრწია.

განათობა

კირიმზისკენ მოკმედება ამოსენ*

სურათი პირველი

(მთა, ფერდობზე ტყე, ვარშეში ზირი ბაღები და ყვავილები. შორიდან მოსმის თოვლიანი მწვერული, მის ვკვეთის დიდი კლდე, თითქმის გაწვენი ჩამონგრეული).

- ხხა.** (ზემოდან) აქეთ, აქეთ ააჰ!
- ხხა.** (ქვემოდან) აბუღ! მოვიდეთ, მოვიდეთ, ააჰუღუ!
- ხხა.** (ზემოდან) მარჯვნივ წაიძლით, მარჯვნივ, მარჯვნივ დიდი ღრანტეა, არ გაბანკობით.
- ხხა.** (ქვემოდან) მოვიდეთაააააა! ააჰუღ!
- (ხალხი ხელხელა გროვდება. ახალგაზრდობა წყვილწყვილად შემოდის ქალკვარ ერთად).
- პირველი წყვილი ქალი.** ამა, სიცოცხლე აქ არის, აი, ვაჟი. სიცოცხლე და სიყარული.
- ქალი.** სიცოცხლე და სიტკბობა.
- მეორე წყვილი: ქალი.** დავიდათ აქ კარავი და ვიციხეროთი ფრინველებსავით უზრუნველად.
- ვაჟი.** ციციხეროთ უზრუნველად და დასტკბეთ ბედნიერებით.

ქალი. დასტკბეთ მუდროებით. (შემოღის რამდენიმე წყელი და რამდენიმე ქალი ცალქ-ცალქ).

პირველი ქალი (ყვავილებით ხელში). ხელები დამაწყდა ყვავილებსი კრებით. (მოუხალხვდება მეორეს, რომელსაც ყვავილებსი გვირგვინი დაურჩავს) ამა უფრე რა მწებნიერი ნარგისია. მე არ მეგონა თუ მათში ამისთანა მწებნიერი ნარგისი იქნებოდა. (ჩახუბნავს მეორის ყვავილებს) შენცა ვაგეს ნარგისო? აააა! იასამანის!.. სადა ნახე იასამანი? რა ღამაშია, რა ღამაშია!

მეორე ქალი. (თავმოწონეთ) მე გვირგვინი დავწან. (წინმწეულიანი ღმიღი).

პირველი ქალი. დავიდა თანზე (განდება განზე და შეხიდას) რა მწებნიერად მოვიტყება!

მეორე ქალი. (ისევ იმ ღმიღით) მე ჩემთვის არ მინდა.

პირველი. მაშ ვისთვის გინდა? **მეორე ქალი** (წამოყოლილება). რკინის კაცს უნდა დავიდა თანზე, როგორც ჩვენს წინამძღოლს.

*) და პირ 1900 წ. როგორც კომპ. მ. მ. იპოვიანოვს შეცდილობით აქვს ნაწინებთ თავს წერტილი („Записи В. № 810“). *) დასასრული იხ. „ი.“ და ცვ. № 13, 14 და 15.

ფრინღი. (მოლაპარაკეთ მოუხალხვდება) ჰო, ჰო, რკინის კაცს გვირგვინი, გვირგვინი. უაჰეჰეჰე, უაჰეჰეჰეჰეჰე, კიდევ დასწინებ. ამა, კალბობი, დასწინათ გვირგვინები და, რომელიც უკეთესი იქნება, ჩვენს წინამძღოლს დავაღათ თანზე.

(შემოვა ცოც კარი ქალი).

მესამე ქალი. მე თიავული შეტყარბი.

მეოთხე. (თავმოწონით და დარცხენით). მეც გვირგვინი დასწინებ.

(შორიდან მოსმის და მერმე სცენაზე შემოვა რკინის კაცი, რომელიც მოდის შუბის ბუჩქით ამავე, თავი მალე-მალე უტყარბს, აქეთ-იქით არ იხედვია, თითქმის ვერც იანხეებს ვისმე).

ჩუჩრული ნახზნს: 1. მოდის, მოდის! 2. რა ამავია! 3. რა მძღვორია! 4. რა მელიღურია.

(რკინის კაცი უმდგება და მოზრუნდება, რომ სულო მოითქვას. მოზრებით მოკრძალებით სდგას იასამანი. შეხვდა მოხუცი და რამდენიმე ხახში მესულო ქალი).

მოხუცი. ჩემ პატარა ბიჭობაში აქ ვერცემობდი ხოლმე საყონებს გასასტუმბლად.

პირველი გლეხი. ნიადაგი როგორია? პური მოვა ნეტა აქ?

მოხუცი. ნიადაგი ხელხუბებულია. პური თუ არა, ქერი ხო მოვა?

მეორე გლეხი. მანამ მოსავალს მოვიყვანთ რითი უნდა ვირჩინოთ თიავი?

მოხუცი. მარტო პანტა და ბალახეულობა გამოგვკვეთავს ამაღ მოსავალამდის. სენტერი და არჯაკლი აუთყუებელია.

ორივე გლეხი. მაშ აქ დავსახლებთ, საღდა მივღივართ?

დანარჩენნი (რომელიც ვარს შემოვრტყნა). დავსახლებთ, დავსახლებთ. მარტო ფრინველის და ნადირის ხორცო გვეყვია და სიკვლედი. (რკინის კაცი შეკრებულ და მოლაპარაკებისყენ იხედვია. — მოხუცი) ამა, ვაჭარბი, როგორ გავინაწილოთ მიწა. ვინ სადა დასახლდეს, ვინ რა ადგილი აიღოს.

მოხუცი. მამასახლისი უნდა ავირჩიოთ, ბიჭო, ისე როგორ იქნება?



რამდენიმე გლეხი. მამასახლისი არა ხარ, მამუ რა ხარ, ყველაზე უფროსი შენა ხარ და გამოცდილი.

რკინის კაცი (ჩებად არის და სახეზე მტერი და მეტი უარდავად ეხატება).

ფრიდონი. მამასახლისად რკინის კაცი უნდა ავირჩიოთ, იმაზე უკეთესი ვინ გვაქვს. (ყველა ხმა ძალიან ხალხნო და ჯაბანო, რკინის კაცს ჩვენ მამასახლისად ვირჩევთ. იმან გვიპატრონოს, იმან დავგარიგოს და ქვეა გაიწაწავს).

ველანი. რკინის კაცი იყოს, იყოს, იყოს!
ხმები (ბ.ლ.ზი): **პირველი.** ეს ახნაურები რომ ყველგან სუფრის თავს უნდა წამოსხდნენ!

მეორე დღე, იტყუროს, სანამ სადმე ისტერს არ წაინტერვებს, შენ რა გეხაზულება?

პირველი ქალი. (გვირგვინით ხელში მიუახლოვდება რკინის კაცს). როგორც ჩვენ ბედლად ხალხი მამასახლისად გ'რჩევს და ამის ნიშნად თავზე ჩემი ხელით დაწნული გვირგვინი უნდა დავადგათ.

(მიუახლოვდება მეორე ქალს, მაგრამ რკინის კაცი ხმაშიაფრთხილდება ხელი იმოხუბს გვირგვინს).

ხალხი. იყავ ჩვენ მამასახლისად, იყავ! შენვე უკეთესი ვინ გვეყოლება? შენ დავკისხენ და შენვე მოგვიარა? იყავ ჩვენი ბატონი და მბრუნებელი, იყავ ჩვენი ბატონი და პატრონი.

რკინის კაცი. (ხელით ანიშნებს, გაჩუმდითო. ხალხი გაჩუმდება). ხალხო! ჩვენ ჯერ ჩვენი შინისათვის არ მივგვიწყვიტა. ჯერ შორს არის პირობე, რომლის სახეც უნდა დადინახოთ. ჯერ შორს არის ნაკადული, რომელიც გასწყნებდა ჩვენს ვარშემო დამყაყუტულ ნიღდას ძველ დაყაყუბით სავებს. მოივით (კოტა კიდევ ძილ-ღობი და წაყიდეთ იქ... (შუბს გაიმეურს მწვერვალისკენ) იქ გველის ჩვენ საუკუნო ბედნიერება.

(ხალხი გარინდებულად დგას, თითქოს იმედ-გაკრულებული. დროგამოშვებით ერთმანეთს უტყურობს გოციებულ-ნი და ჩქუმდამ რააკას ეუბნებიან).

რკინის კაცი. მოხუცე, ვისაც გული გერგაით დიდი საქმისათვის (გატრიალებდა).

(ხალხი ადგილიდან არ იძვრის. კოტა ხანს უკან მხოლოდ იასამანა ნელს ნახოვით გასწევს რკინის კაცს უკან. ფერები ჯერ ყოფნისთან ხალ რკინის კაცს კვალს უტყურობან, ხან ხალხს. ბოლოს ახლო-ძაბულ ტყეში მიიმალეობენ).

პირველი გლეხი. დაერით ისევე უწინამძღოლოთ.
მეორე. წინამძღოლებს მე ვციკ ჩვენში კი ვერ ვიშოვით.

მესამე. ეგ რა წინამძღოლია მერე? ვერა ხედავ, კაცი შერყეულია!

ხმები. შერყეულია, შერყეულია, შერყეულია.
მეორე ხმა. მე დიდი ხანია ვატყობ, რომ შერყეულია.
მესამე ხმა. შერყეულია და ემხან არსად არ გადიჩებოს.

მეოთხე ხმა. თუ ვადიჩება, მე ვციკ ქვეყანა არ დაილუპოს.

ფრიდონი. ვანა არა, მეც მივიკრდა, მაგრამ ველარა ვეძიე რა. შერყეულია, ნაწილიად შერყეულია.

ველა ერთად. (მოხუცს) შენ იყავ ჩვენი მამასახლისი, შენ გავკინაწილე მიწა. ამაღლებელ ღამეს კი ისე გავატარებთ, არა გვიწყნარა. თბობა. ხვალ კი ხალხი ათმუშავენ. (შებინდდება, ხალხი დაიშვება ნელ-ნელა. ბალახზე წამოიწყებიან, ზოგი ცალ-ცალკე, ზოგნი ჯგუფებად და ზოგი წველი-წველიად. ბინდი ხშირდება. საღამოს ცის-ხალხი აინთება. აქ-იქ ციკინათებენ ფრინავენ, ფერები გამოივლენ ტყიდან).

სუმბულა. (მღერის)

ღამე გრძნეული სიყვარულისა,
თავისუფლება ღლი გულისა;
აღმშობილი ბედნიერება,
ღამე გრძნეული სიყვარულისა.

ჯამბაბა.

თავს დაჰპარის მიწის ღალ შეილს
მოციმციმე ვარსკვლავს გუნდი;
მთის კოკონი ანთებულა,
გაიფანება ღამის ბუნდი.

(ველანი მთისკენ მიიბედავენ)

ხმები: პირველი. ეს ხომ არ არის პირობე?
მეორე. პირობე ვამბობდა, პირობე!
ყველა. პირობე, პირობე!

(წამოდგებიან და საღამოს ცისკარსკენ იყურებიან. ფერები ცველებს მარათვენ და მღერავენ).

თავს დაჰპარის მიწის ღალ შეილს
მოციმციმე ვარსკვლავს გუნდი;
მთის კოკონი ანთებულა,
გაიფანება ღამის ბუნდი.

(აქ-იქ სამს ჯგუფებში სიმღერის ნაწყვეტები):
ღამე გრძნეული სიყვარულისა,
თავისუფლება ღლი გულისა.

(ხალხი ისევ ცისკარს უტყურობს).

(შემოვა ბაუმბების გუნდი. ისინი უფროსებს გარს მიუხეხევიან, კალთებზე ხელს სვილებენ მათ და ვარშემო ერთამულთი დატრიალებენ).

პირველი ხავში. ეს არის პირობე?
მეორე. იპა, სად არის პირობე?
მესამე. მაჩვენეთ პირობე.

მეოთხე. ამიყვანე ხელში, პირობე დამანახე (ამას ერთად, არე-დარეგით ამბობენ. შემდეგ სათითოდ ხტუნებს დაიწყებენ. ისმის მათი ერთმული: „პირობე, პირობე.“ ერთი ბავშვთანხე ხტუნაობით დაიძვრება).

პირველი ხავში. პირო პირო მზისო,

ყანა ყელადისო,
ია კოქადასო,
გაიღო წყელადისო!

(დანარჩენნი მას მიჰმაძევენ და ისმის სიმღერა):
პირო პირო მზისო,
ყანა ყელადისო,
ია კოქადასო,
გაიღო წყელადისო!

(თანდათან ხტუნაობა სიმღერისთან შეწყობილ რით-მიულ ცველებს გადაიტყევა. ცვეთი ნელ-ნელა სცნინდა გავლენ: პაუზა, ხალხი, თითქოს გაინდებელი ისევ ცისკარსკენ იქიტირებენ).

ნარჯიზა. იასამანა კი აქ არა გვეყავს ამ ბედნიერების ექამ...

სუმბულა. იასამანა მოგვშორდა... იასამანამ მიგეტოვა...

ჯამბაბა. იასამანა (ეს დაიქება).

ნარჯიზა. და მით უფრო ძვირფასია იასამანა.

სუმბულა. და მით უფრო სიყვარულია იასამანა.

ნარჯიზა. ვერ მიახწევს (ეს და ისევ უკან დადგებრუნდება იასამანა).

(ხალხი ნელ-ნელა მწყობრ სიმღერის დაიწყებს. გარემოში და წყნარად, მერე სიმღერა თანდათან აკლერდება).

პირობე. ჩვენი იმედი,
ჩვენი მწიკ და მთვარის
მოიხსნა შავი პირობად,
ვლახ-გულს გაგვიხარო!

ძალა მიეცი ჩვენს მაჯას,
ფოლიად მოგლანაო,
ძმობა, ერთობა ვესაწავლე,
შპრობედ კაცს დებებარო.

(სიმღერის დროს ფარ და ნელ-ნელა ეშვება)

სურათი მმრად

(მთის ძირი, ბალახით და ტყით დაფარული. ბინდი ეფინება მიწას. შემოდს რკინის კაცი და მთას მიადგება. შედგება და ღრმად ამოიხეწებს, შუბლიდან ივლის მოიწყნებს. პაუზა. მიიხე-შპოიხდავს, თითქოს თისმს ეძებოს).

რკინის კაცი. მთის ძირს მივადექ და მწვერვალს დაიმალო... ჩამობნელდა... პირობე თითქოს შემპლბოა. (შემოვა იასამანა და შპოი-ახლოს სდგას. რკინის კაცი შენიშნავს მას). დაეილაღ... ძველი ყოვილა მარტობა.

იასამანა. (აგანკალებული ხმით) მარტო ხარ. მე შენთან ვარ.

რეინის კაცი (თითქმის ვერ გავიგინა) საქმე უკვე მიმავსა და გრძელდება. (ქაზე ჩამოვარდნილი, რეინის კუთხის მოხიბლი და ბალახზე დასვენებული პირობე დაიბა... ცისკრის შუკი მინიკ აღწევს ამ მივარდნილ კუთხეს (პაუზა) უკ, როგორ დავიღვალ. (მოიხიბლავს და ჩაკეცილით უსკესს მისიანს, თითქმის ახალი რამე შეაძინა მასში) დავიღვალ... დავიღვალ... იქ უკ... (ხელს ქვეითკენ ვაიშვებს) უფუნუნის არ იცინა, თუ რა არის ნამდვილი თანხვეულება. ლუკმა პურზე ზრუნვავი ჩაფლული არა აქვთ თავისი მკვლელობის იმედი.

იასანა. ჩვენ რომ დავიწყებულა საქმეს, იქნება მანინ გახედონ ამ აზისკვა, იწინაშე შენი ნაქმე.

რეინის კაცი. არა, ტყუილი იმედი. ისინი უწყვეტად ცეკვას ვაგბედვენ. ყოველი ახალი საქმე მათ თოროლასა პერის.

იასანა. (ქანკაულს სიცივისგან დიშშუშუნება) ჩვენ დავიწყეთ საქმე... ჩამოვარდნილი მთა, დავაბეუთ ნაკადული... ის ტბა მთლად ვასწმენდს კაბას...

რეინის კაცი. (იასანას ვაკეირუბით შეპურებს. თითქმის ვარდნილებს ვამოსული მიიხედ-მიიხედავს) რა ცივი სიო პერატებს ყინულიან მთიდან! დამე რთივლს დასდებდს, უნდა მანამდის ავასრუოთ მწვერვალს. (პაუზა) უკ, რა დავიღვალ!

იასანა. (მთხილბოლებს) დასვენე კოტახანს... წამოწყდა, თავი ჩემ მუხლებზე დად. სიმძვინვარე გეტყვი, რომელსაც ღდავამი მუხებნიბო ხოლმე, დავასვენებ და მერე აღინათის შექმნად.

რეინის კაცი. (აოხუნებელი). რატომ ვერ შევამინე აქამდე? შენ ხომ სულ ჩემთან იყავი. შენი თვალი სუკი სულ მოდამ ჩემს ვარშემო ტრაილებდა, ის მანხვეებდა, ის მძილვდა ძალის. ის მიხატებდა ბნელს. შე ვკრძნობდი ამახს, მაგრამ კი ვერ გბედული. (პაუზა) დავიღვალ. (უსუსლად) უკ, დავიღვალ...

(იასანანა ჩამოვარდება, რეინის კაცი იმის ფეხით წამოწევა და თავს იმის მუხლებზე დადებს).

იასანა (ბერის) მოისვენე, მამრატო, მძალავია მაკა შენი, მაგრამ უფრო მძლავრია, ცის და ქვეყნის ნაშენი. ვით ვევილის ფურკული, შთავიზიბებით მის ზღვავი, მოვევლებით ვარს მზესა, ვარსკვლავებს ცივად კაში, მოთილვივე ვიფერი შთავიზიბებს მის სურინელებს,

მიწის ვარს მოვევლება, მიაღწევს უცვლელად. (რეინის კაცი უკვე მუხებზე წამოხტება).

რეინის კაცი. ეუ რა სთქვი? რა სთქვი ეგა... რად დამამბი... დავიზინა! ჩქარა! (ამბროს ქვეყნიდან ყრულ ისმის სიმღერა).

ჩინო მზე, ჩვენი იმელი, ჩვენი მზე და მივარყო, მოისხნ მზევი პირხად, ვლახ-გული ვავიჯახავო.

(ორივენი სიმღერის გატყობინებ სუკის უცვლელი).

რეინის კაცი. (პატარა ხანს უყავ) პირობებს უსწეროან. საღამოს ცისკარს ზედადენ და პირობე ჰგონიათ... საწყლები... (პაუზა). უსკდად თითქმის ცივად ვარდნიან ტანში) პირობე, პირობე: იასანას, შენა ხარ პირობე: შენა ხარ პირობე და მე კი აქამდის არ ვიცოდი. შენა ხარ პირობე, ადი მთაზე, ტყევენი ხალხს, დაიანხვე შენი პირი, იასანა! პირობე!

იასანა. (მიდის). შესდგება და წატორტმანდება. რეინის კაცი ხელს მოხვევს და შეიკავებს. ძალა ვამოწყვლია მეცა, დავუსტდი (ქანკაულს) მეტად ცივი ქარი ჰქრის საყინოლიდან. ჩემი ვევილი ვაფინია... დასქენა.

რეინის კაცი. (მოხევევა, თითქმის უნდა ვითბოს) ადი, ადი, იასანას, ამ მთაზე, ტყევენი ხალხს... ცივია! ვავაბობ... (ერთ სუკის შედგება და კლდეს მუხებზე) ამ კლდეს ჩამოვარდენ და ცივ ჰარს წავიყვინებ. ელავე.

(უტბე მოიხინის წვლიან რეინის წერტებს, ცივმა კლდის ძირს და რამდენჯერმე დაქრავს. კლდის წვერიდან ცივია ქვები და ისმის მათი ხილი. კრედი უსკდად დაიჭებებს და მთა ჩამოხრევა. დადგება კორიანტული. ამ კორიანტულით იასანას და რეინის კაცი ვეკივდება, ჩამონგრეული მთის მიერ წაღეკილი. ვრილი ერთ ხანს ისმის, მეღე ნელ-ნელა მიწაქანდება. სიხვე).

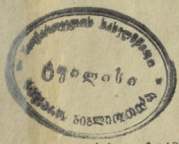
ისმის ქვეყნიდან ყიფნი. კლდე ჩამოხრავა, კლდე ჩამოხრავა! პირობის მტრებზე დალუღუნენ ვაშა, ვაშა!

სიმღერა. პირობე, ჩვენი იმელი, ჩვენი მზე და მივარყო!

ფარდა ნელ-ნელა დაიხვება.

აკოთეოხო. ზვეთი მთაზე დგას იასანას სახე-ბრწყინველი. მის ქვეით კლდის ძირს რეინის კაცი წერტებით. ქვეით ხალხი, რომელიც ლობიოხერებს მუხულებს იასანასს. (დასასრული)

პროტიკა და გიგლიოზგოვი



სახელგამი 1926 წ. მუშაობს უფრო დიდის ხალხით და ქართული წიგნის კულტურის მოხალისე შექმნისთვის მტრ ნაშენით იწყებს.

აზობდ იმ წიგნების გამოცემით, რომელიც მე ხელთ მაქვს, სახელგამი აწყობდა ტრადიციის ქართული და უცხოეთის ლიტერატურის პერიოდისად გამოცემისას. შთავაფირ ამოკლას, რომელიც ამ მუშაობას წინ ედგა, ის იყო აუცილებლობა იმის, რომ გამოცემისთვის უნდა დავარკვებინა თვის ვარშემო წიგნის კულტურის მკვლევ ხალხი და საერთოდ ისინი, რომელთაც საჭიროა წიგნის და ესთეტიკურ საყვინის შექმნა ჰუმანიტატ სუფთა ხელოვნურ მიხედვისთვისა დასახული.

საქართველოში არის ჯარბი ძალა კულტურული მუშაობის. ეს უდავოა ყველასათვის და ისიც უდავოა, რომ ისინი, რომელთაც საბაისით ენერჯია და ნიჭი მოეპოვებათ, სდგანან უმოწყობელ ბეჭდვის და პირობარის უქონლობაში ვაშ.

იმ მოარგმნელთა ვუკვს (საქართველოში დიდი და ძლიერი), რომელიც მოწოდებელი ეკრბის ლიტერატურა ქართული წიგნისათვის ხელური ვახალისე, სახელგამი მეტი სურალობით უნდა მოეპყრას, რომ მათი ცოდნა სხვების და ღრმა ფრდილით ისევ მათ მაგიდასა და აზროვნებაში არ ჩაიკას. (აგრეთვე აღსანიშნავია ის მოვალეობა, რომელიც სახელმწიფო ფაომიკცილობას ბუნე-

ბრავდ აწყებს: მან უნდა შეხედოს ქართულ უნივერსიტეტის ხალხს, ვამოართვის ის შრომები რომელთაც ეხლა ჩინილი სკამს და მათი ვამოკყმის ტრავა ამერიის რომელთა რიცხვიც 1%) - ს არ აღმატებება.

წინადადებარე წიგნთა გამოცემა აღბად ამ საქმის დასაწყისია. ეს იმის მათუწყებელია, რომ ვამოწყელობას უყვე შეუქმნია მწერალთა და წიგნის კულტურის მკვლევთა ვიკრი და იწყებდ მუშაობას.

აზობდ ეს მუშაობა სასურველ მწვერვლებამდე მიაღწევს

1) **ილი ბანაჩინი** (გვ. 210. ფ. 1 ბ. 20 კ) და 2) **პატარა დედაქანი** (256 გვ. ფ. 1 ბ. 50 კ) მოთხრობები მიხედვად **ვჯავახიშვილის**.

საქართველოში არც ერთ მწერალს არ ჰქონია ასეთი ბედი. ის პატრიოსტია, რომელიც ბეჭდვის შესაძლებლობაში მიუტანა მიხილ ვავახიშვილს, საცოდაო და საყვირელია ქართული მწერლის ბედისათვის.

მეტიც ხნის განმავლობაში მან გამოუშვა ხუთი წიგნი (იგლისიბებისა, რომ იგინი სასწრაფო იყილებ, ჩაიდან ერთი მეორეს მოსდევს). აქედან შესამჩნევა ქართული წიგნის ხანაჩი მის რაოდენ ვადა უთბობს. მისი უკანასკნელი მოთხრობები ავტორის საბინაოდ ვარკვევლობას მოქმედებს ლიტერატურის საყვინის შექმნაში. ეს ასანიშნავია როგორც თემის აღებასა და ვაშაწი, ისე მის ვაფორებება-



ში ლიტერატურულ სახეობების და განსაკუთრებულ ესთეტიკური იმის მოქცევაში. თანგენი თანამედროვეა (იდეოლოგიით) და დიდს ხალხისი იკითხება.

ისი როგორც მისი სხვა ნაწარმი, ესეც საკმაო მოძრაი სიუჟეტითაა წარმოდგენილი. მას აქვს თვისი ხერხები საგნის სასტილიტრად განმოსაზღვრება. სტილის ძიებით იგი ჩამორჩენილი და სასესიო იღებს უფრო ასტილს. მისი საერთო საზრისი საგნის გაგების: საგნები არა ნამდვილი სახეებით, არამედ უნამდვილოებით. მისი დეტალური შტრიხების დამახასიათებლობით. ამ მხრივ ქართულ ძველ სტილისტურ პროზაში პირველად მან წამოაყენა ხერხი: საგნის არი ქვეშარტიტებით გაგების. საგანთან უფლიერებად მისვლის. საგნის მეორე მხარის ასახვის.

წიგნი გამოცემულია არა შესანიშნავი ჯალდით, რაიც მის ქუიუტარს ამდაბლებს. ყდა ლადი გლიდაშვილის. აქ ხაზულობის შეცნობი გავტობი. საგნის ასახვა ნაცუბობით. ეს ჰქნის განსაკუთრებულ სტილს, რაიც მთლიანად მხატვრობის გაგების სულ განსხვავებით აყენებს ყველა მიმართულებისაგან.

პოლ ნოზიანი რჩეული პოეტი, თარგმანი კონსტანტინე გამსახურდიასი. 92 გვ. ფასი 1 მან. თბი., 2000.

თარგმნილია 20 პოეტი და ლექსი. ამ გამოცემაში დართული აქვს ფიტების სურათი-ხაზები ვალთა სიდაბნირისათვისა — და მთარგმნელის კრიტიკული წიგნილი: **პოლ ნოზიანი — მიმავლის პოეტი**. წიგნის ბოლოში მოთავსებულია მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები. მის შესახებ აგრძელებ მთარგმნელის შეტად სიმამრტეირი მინაწერი, რომლის შინაარსი საინტერესო და დამაფიქრებელია — როგორც მოკლედა ყდა და ლამაზია. იგი ქულტურული სხვა პოეტურ იგნების გამოცემებს შორის.

„მითხა საუზრის მანძილზე“ — ბარონ ბიბინჯიშვილის. მოკლენიანი რეკოლექციური წარსულიდან (116 გვ.) თბი., 1963.

ეს წიგნი შეიცავს რეკოლექციის მომხაზების 25 წ. შემეშინის ისტორიას. იგი უფრო ინტიმურის ხასიათისაა. ფაქტები მასში განხილულია პრიადის გრძნობების ხემოქმედებით — და ბუნებრივად ობიექტურად და ცილებულია. — ჩა გამოისცადა მან 25 წ. განმავლობაში პარტიული მოლოაწიების საბიუტოზე, გარე მამოვლიდან მან ეს რეკოლექციის მომხაზება ისტორიულ სინამდვილეზე — ამ მთა-

*) ამ წიგნის შესახებ საგანგებო წერილი შევადგე და იხილეთ.

ვარი რაც არის. ეს ფაქტები დალაგებულია არა ფართო მასშტაბის საზრისით და ამიტომ იგი ქართულ რეკოლექციონერის ისტორიაში ასეთ სახით ვერ შევა. წიგნი მეტად საინტერესოა ავტორის ინტიმურ განცდების და ფიქრების მეთაინების და ჩვენს რეკოლექციურ ლიტერატურაში წარმოადგენს შესანიშნავ საგანსურს.

ჩვენი სარეკოლექციო ლიტერატურა არაა მდიდარი ასეთი ნაწარმებით. კარგი იქნება რეკოლექციის სხვა ბელადებზე მოკვება თვისი ცხოვრების და მეშობის აღწერებით. მათ უნამდვილა დიდა მნიშვნელობა აქვთ ჩვენი რეკოლექციის ისტორიის დაწერივისთვის. მათ სახელები უნდად მესამე ადგილს მიანიჭ დავთრობის.

„ძვილი ლა ახალი სანაეტი“. ეგნ. გაბლიანი. ს. ს. ს. რ. სახელები გამოცემულია. ტურ. 1925 წ. 216 გვ. სურათებით და რეკებით 3 მ.

წინ არ იცის, რომ ჩვენში ძვირე ბეგის უფრო მკვირვარულია აქვს უცხო ქვეყნების მდებარეობის, მებრტუბლების შესახებ, უფრო თვისი მრავალფერო სამშობლის სხვადასხვა ლამაზ კუთხის ბუნების, მდებარეობის, ყოველცხოვრების.

ამ გარემოებას სათანადო ყურადღება არა ჰქონდა მიქცული. თუ იწერებდა რამეზე, იგი არ სიკლდებოდა ვიწრო სპეციალობის და არა ადამიკულდებდა პოპულარული მოთხოვნილებას. ვასაკუთრებით ჩვენითვის განახილა კუთხები იგი უქნებო. ამის გამო მიწვეუქტული ვართ მათგან.

უფალი ძვირევის შრომას წარმოადგენს ეგნ. გაბლიანის სენიების აღწერა. დამაკაყოფილებლად ეკნობით სანაეტი წარსდებს, ამწერს, მდებარეობას, ხე-ჩვეულებას, ინს და სხ. წიგნი ჩართულია მშენებრივად დაქველდა ორმოცამდე სურათი (აღკლმდებარეობის, ცხებ-ცხვების, სოფლების, ისტორიული თუ საელისო ნაწიების, მკვირვრების), დათოული აქვს რუკა: დამკვლილია საუცხოვო მითხილები.

წიგნის წინასიტყვიების არ იყოს, მითხველს ეს წიგნი საწინათის საუფულოიანდ გააცნობს და ამ ქვეყნის უფრო ფართო სახით, მეცნიერულდ შესწავლის ხელს შეუწყობს. — ამ რიგად იგი ჩვენს როგორც ოროგოგრაფიის ისე ფილოლოგიისთვის უხე მასალას წარმოადგენს.

ჩვენის ქვეყნის სხადსხვა კუთხებით ელიან ასეთსავე მადლიან მოსყვარულდ მცოდნე — ამოწერს, როგორც ეგნ. გაბლიანი. ენსურებოთ ასეთი მალე გამოსნდნენ ყუთოეულ კუთხები, რათა მთი ჩვენი სამშობლი თვისი მრავალფეროვნებით მომხიბლიაყ, უფრო შეგვესწავლით და შევეტყობის. **ი. არ იხილეთ.**

აპროკის თეატრებში

გერმანეთის, ავსტრიის, ჩეხოსლოვაკიისა და შვეიცარიის მსახობთა თეატრბა ამს წინადა იტონის მხაელობა მსახობთა სტიპენდის შესახებ. თათბირმა დადებითი შეშორებულ იქნეს მსახობთა რიგები და მოწოდებით მობართა სახელადოებას, სადაც აერთილებდა ახალაწარმოების თეატრალურ განკუთხისასან. თათბირმა დადგინა შემოკლებული იქნეს სტუდენტთა მოწოდება რიგები და დატოვებულ იქნენ მხოლოდ ნიჭური მსმენელი და სცენისათვის გამოსადგარნი, შემოკლებულ იქნეს სტუდიოთა და მკუთლათა რიგები და გადასწინდელ იქნეს მასწავლებელთა შეუადგენლობა. დადგინდა აგრძელებ, რომ თეატრალურ განხილვების საქმეში მთილეს მოწინააღმდეგე მსახობთა პრეფესორინდერ ორგანიზაციამ.

პარიზში როგორც მსახობთა — მესოიოსა* იტობუნება, უცხოელ მესოიოსებს აკრძალული აქვთ პარიზში მუშაობის მიღება, ვანიდიან თითონდ ფრანგ მესოიოსთა შორის დიდი უნებუფრობაა.

პამბურგში მონად გერმანეთის თეატრალურ და კინოს პარიკმებრთა წილიადა, ყრლილამაჟ გერმანეთის მსახობთა კავშირის თავგულდამრებ ვადა უფროა განკუთხა, რომ ის მინობრთა თეატრალური და კინოს პარიკმებრთა ვაერთიანებისა. ყრლილამაჟ დადავლად დაარსებულ იქნეს სპეციალური სკოლები კინოსა და თეატრის პარიკმებრთა მოსამზადებლად.

მაქსიმე გორკიმ ერთ ამოვიულ კინოფილმს მიჰყდა 10,000 დოლართი თათის პიესის «დესტრუქსი» სცენარი. მსახობთა საერთაშორისო კავშირმა განსაზღვრა მსახობთა სახეშარა ძალის განახანაწილებელი და მოწესრიგებელი ბიურთა «მეშპი».

გერმანეთში აწმამთ 4,000 ენობა, რომელიც იტებს ერთ მილიონ ნახევარ მუფტრებელს, კინობი გაბლებული ყოველ დღე, მოდის საში სგასმ. ამ რიგად ყოველ დღე გერმანეთში ოთხი მილიონ ნახევარი მოქალაქე იწერება სურათების.

ნიუიორკში 192 ოტაკრია, მათში სამას ათი ათასამდე ადგილია და 545 თიას ოთხჯო ათასამდე ადგილია.

მთელ ჩრდილო ამერიკაში ყოველდღეობობ შედ მილიონამდე მაყურებელი დადის კინობი. ამ როგად, თუ მივთვლთ მხედლებობაში, რომ ჩრდილო ამერიკის შეშორებულ შტატებში ას-ათი მილიონი მქობებობია, დავანებოთ, კინო იწი. დიდაც განვითარებელი ამერიკაში, ას საბრტუნოთა ცხოვრებიც ქ. ჯოს-ანგელისი, კალსოფორნიაში, კონსა და თეატრის დაბეგრბმ მსიყა ვადასაბილ 7 მილიონი ოთხას ათასი მანეთი. ქალკენი კი ერთი მილიონი მქობებობია. ახლა ამ ქალკენი შენდება 27 ახალი თეატრი 52,260 ადგილით.

გუნებითი სამკურნალო ყყალი

გორჯოვი

გუნებითი სამკურნალო ყყალი

გუნებითი სამკურნალო ყყალი

იხგარგბ ღიღის წარგბტგბით: კუჭის და ნაწლავების დავადების დროს

(ქრონიკული კატარი, მოზიღობა, მეავბადის სიჭარბე და სხვა).

სასუნთქ მიღების ანთების დროს

(მშრალი ხველების, ნახველის ამოღებლობის წინააღმდეგ).

თირკმლების დაავადების დროს

(შირიმის ქვის, წრეს ვადასულ კვების ანუ მგარ სასმელთა უზომოთ ხმარებისგან გამოწვეულ სენის და სხვათა წინააღმდეგ)

გაზების და საშარდო მიღის დაავადების დროს

(ქვის, ქრონიკულ ანთების, ბუშტის კატარის და სხვა).

საკვებ ნივთიერებათა საერთო მოზიღობის დროს

(სიმკვამე ნაკლებ ნივთიერებათა დაგროვების, შარდის შეწყვეტის, ქვის სენის, შაქრის სენის; გასუქების, ქრონიკულ რევმატიზმის და სხვ. წინააღმდეგ).

მრავალ წამლეულთა ადვილად მიღებისა და შერგებისათვის

(იოდის და ბრომის კალის, ვისმუტის, სალიცილის პრეპარატების, სპერმინისა და სხვათა მიღების დროს)

მისამართი: 1) ტფილისი, რუსთაველის გამზ. № 39, ელ. 22-83. განყოფილება: 2) მოსკოვი—პეტროვკა, 18; 3) ლენინგრადი—25 ოქტომბ. გამზ. № 25, ელსმ. 6-17-30

ფოტოგრაფი

ე. უვანია

მუშაობს სწარმოებს 9—5 ს.

რუსთაველის გამზ., 18.
ტელეფონი № 22—12.

სტუდია

ფოტოგრაფი

ილ. უინგანის

მუშაობს სწარმოებს 9—5 ს.

რუსთაველის გამზ., 41.
ტელეფონი № 10—38.

გამოვიღა და იჩიღება
სერგეი უსანიდის

ლექსები

თარგ. მიჰაელ პატარიძის

ფასი 35 კაპ.

სახალხო სიმღერა-გალოგის

კურსები

მიხეილ კავსაიკისა

მე-10 უბ. ფერდერკ. ქ. 3 ყოველ-დღე

გლეგის სახლში ოთხშაბათობით და პარასკევობით ხალამოს 7—10 ს.